

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2015 – 2016

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

David Říha

Rodinný rozpočet a zadluženost obyvatelstva v ČR

Praha 2016

Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Aleš Zpěvák

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR COMBINED STUDIES

2015 – 2016

BACHELOR THESIS

David Říha

**Family budget and indebtedness of the population in the
Czech Republic**

Prague 2016

The Bachelor Thesis Work Supervisor: JUDr. Aleš Zpěvák

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Teplicích dne.....

David Říha

Poděkování

Rád bych poděkoval svému vedoucímu bakalářské práce panu JUDr. Aleši Zpěvákovi za odborné vedení, vstřícný přístup, podnětné připomínky a konzultace, které mi během vypracování mé bakalářské práce poskytl a jež pro mne byly velkým přínosem.

Anotace

Bakalářská práce se v úvodu teoretické části zabývá historií a funkcí peněz, základními pojmy při tvorbě rodinného rozpočtu. Teoretická část také zahrnuje definici dluhu a jaká rizika mohou nastat při vysoké míře zadluženosti. Praktická část se konkrétně věnuje reálné rodině, kde se sleduje finanční tok výdajové složky.

Klíčová slova

Rodinný rozpočet, finanční trh, dluh, úvěr, půjčka, aktiva, finanční plánování, výdaje, transakční náklady, důvěryhodnost peněz, analýza, plán.

Annotation

The bachelor thesis deals with a history and fiction of money in the introduction of theoretical part and the basic concepts in deal with a family budget. The theoretical part comprises a definitiv of debt and chat risks may arrises in the case of high level of indebtedness. The practical part is specifically dedicating thereal family, where it monitors the flow of a financial expenditure components.

Keywords

Family budget, financial market, debt, credit, loan, assets, financial planning, expenses, transactioncosts, money credibility, analysis, plan.

OBSAH

Úvod.....	9
TEORETICKÁ ČÁST	10
1 ROdinný rozpočet	10
1.1 Peníze	10
1.2 Rozpočtové úspory	13
1.3 Potřeba a spotřeba	14
1.4 Finanční plánování	17
1.5 Postup při finančním plánování	18
2 Zadluženost	23
2.1 Definice dluhu	23
2.2 Psychologie dluhů	24
2.3 Dluhy a zdraví	27
praktická část	30
3 Aplikace max a finanční poradenství.....	30
3.1 Finanční poradenství	30
3.2 Ocenění mobilní tabletové aplikace „MAX“ pro finanční poradce	32
3.3 Sestavení rodiny	33
3.4 Výdaje rodiny	34
3.5 Budoucí cíle	38

3.6	Příjmy rodiny	40
3.7	Možná rizika – ochrana příjmů	44
3.7.1	Možná rizika	45
3.7.2	Ztráta zaměstnání u Jana	46
3.7.3	Pracovní neschopnost (nemoc) u Elišky	48
3.7.4	Odchod Jana do penze	49
3.7.5	Odchod Elišky do penze	51
3.8	Možná řešení rizik a vytváření finanční rezervy	52
3.9	Úspora na současných výdajích	54
3.10	Upřesnění priorit	55
3.11	– Zhodnocení aplikace MAX	56
	Závěr	57
	Seznam použitých zdrojů	3-I
	Seznam obrázků	3-II
4	SEZNAM PŘÍLOH	4-III

ÚVOD

Téma rodinný rozpočet a zadluženost obyvatelstva v České republice jsem si vybral z toho důvodu, že se tímto tématem zabývám již od doby ukončení středoškolského vzdělání, kdy jsem dostudoval Střední průmyslovou školu v Teplicích. Po absolvování Vyšší odborné školy v Mostě, se zaměřením na firemní ekonomiku, se mé znalosti začaly značně prohlubovat a mohl jsem je používat i v praxi. Díky dlouholeté praxi jsem se setkal s mnoha odlišnými finančními situacemi v rodinách a jsem rád, že jsem svým klientům ve většině případů dokázal pomoci.

Velký zájem ve mně budí fakt, jak mají nastaveny rodiny v České republice své výdaje. Další velký zájem ve mně budí to, zda rodiny racionálně a reálně uvažují o svých budoucích výdajích.

V teoretické části se zaměřím na vysvětlení významu rodinný rozpočet, z jakých částí se skládá a na co se při tvorbě rodinného rozpočtu nesmí zapomenout, aby tok financí fungoval správně. V dalším kroku se zaměřím na téma zadluženost a to především na její negativní dopad na společnost.

V části praktické se zaměřím na přínos, který nám přináší grafické znázornění budoucích výdajů v čase, konkrétně v tomto případě na vysvětlení principu mobilní tabletové aplikace „MAX.“ Jedná se o obchodní model, který klientovi dokáže lépe graficky znázornit jeho aktuální životní situaci a umožňuje mu simulovat jeho rodinný rozpočet i do budoucna. Velký význam této aplikace je to, že dokáže klientovi vytvořit představu o budoucích výdajích a ukazuje způsob řešení. V uvedeném modelovém příkladu bude použita reálná rodina s reálnými příjmy, výdaji i budoucími potřebami. Této rodině zobrazím v mobilní tabletové aplikaci „MAX“, jaké mohou nastat neočekávané situace, které výrazně ovlivní jejich rodinný rozpočet. Současně jim představím možnosti, jak mít nastavený rodinný rozpočet, aby i tyto nepříjemné životní situace dokázali zvládnout bez větších potíží.

TEORETICKÁ ČÁST

1 RODINNÝ ROZPOČET

1.1 Peníze

Uvnitř každé domácnosti probíhá určité netržní pospolné hospodářství, kterým se ekonomie prakticky nezabývá. Metodickou pomůckou pro zkoumání rozpočtu domácnosti je přímo rodinný rozpočet. Abychom se ale mohli začít bavit přímo o rodinném rozpočtu, musíme si nejdříve vysvětlit jeden důležitý pojem, kterému se budeme věnovat v této kapitole. Budeme se bavit o penězích jakožto o definici peněz, ale také jakým způsobem vnímají význam peněz obyvatelé v České republice. „*Peníze a obchodní banky jsou nesporně srdcem fungování tržně orientované ekonomiky, neboť tato ekonomika je životně přímo závislá na fungování bankovního a vůbec celého finančního systému. Tento mechanismus založený na hladovosti lidí údajně žene tržně orientovanou ekonomiku vpřed. Proto je důležité těmto mechanismům dobře porozumět.*“¹Při teoretické definici peněz, lze za peníze považovat jakékoliv aktivum, které je ve všeobecné rovině přijímáno při placení za služby a zboží nebo při úhradě dluhu. Důležitým obsahem definice je aspekt všeobecnosti. V tom smyslu, že dané aktivum je přijímáno všemi subjekty ve společnosti. V případě že tomu tak není, nejedná se o peníze, ale pouze o jejich neumělou a obvykle jen časově omezenou náhražku. Peněžní podstata, je úzce spjata s dvěma dalšími skutečnostmi a tou je důvěryhodnost a kupní síla peněz. „*Důvěryhodnost peněz je podmínkou pro – všeobecné – přijímání peněz.*“²Subjekty přijímají peníze, ačkoli jsou přesvědčeni o tom, že je mohou použít při placení za služby, zboží a zaplacení dluhů. Jestliže je důvěryhodnost peněz jakkoliv narušena, vzniká řada problémů při jejich oběhu. Některé subjekty preferují například naturální transakce (zboží za zboží). Další subjekty mohou například preferovat přijímání zahraniční měny. „*Kupní síla peněz představuje množství*

¹JÍLEK, Josef. *Peníze a měnová politika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2004, 742 s. Finance (GradaPublishing). ISBN 8024707691.

²REVENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 5. aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2012, 423 s. ISBN 9788072612406.

*zboží a služeb, které lze při existujících cenách za peníze získat.*³Kupní síla se může měnit dvěma směry. V současnosti i v historii je mnohem běžnější pokles kupní síly. Ten je spojen s růstem cen za zboží a služby. „*Čím rychleji kupní síla klesá, tím vyšší je nebezpečí ztráty důvěryhodnosti peněz.*“⁴Při růstu kupní síly peněz se na první pohled upevňuje důvěryhodnost peněz. Zde není žádoucí pokles cen. Vedle mnoha jiných důsledků, může růst kupní síly vyvolat vyčkávání subjektů na další snižování ceny. Může oddalovat nákupy služeb a zboží a vést k výrazným problémům obchodníků a výrobců. Rovněž lze z definice odvodit, že penězi nemusejí být jen papírové bankovky a mince. V minulosti úlohu peněz plnilo sukno či dobytek. Právě od slova dobytek – pecus, je v latině odvozen název peníze – pecunia. Podobu peněz také zastávali čaje, sůl, obilí, kakaové boby, sýr, mořské lastury, kameny, peří kolibříků či dokonce psí zuby. Vyjmenovaná aktiva plnila však funkci peněz jen dočasně a velmi omezeně. Z uvedených důvodů jsou za první peníze historicky považovány až mince z drahých kovů. V současnosti některé druhy cenných papírů plní částečně funkci peněz. Nejvýznamnější transakční objem je uskutečňován bezhotovostními – neviditelnými penězi.

Funkce peněz

*„Podmínka všeobecného přijímání při placení za zboží a služby a úhradách dluhů vyjadřuje základní funkci, kterou každé aktivum v podobě peněz musí plnit – jde o prostředek směny (medium of exchange).“*⁵Funkce peněz do značné míry determinuje formu peněz. Těžko již jen můžeme očekávat, že penězi by byl například dobytek jako tomu bylo v minulosti. Při představě, že bychom vlastnili tele a chtěli si koupit stůl, který by byl v ceně jedné třetiny našeho telete, museli bychom asi nakonec koupit stoly tři. Další otázkou je, jak bychom své peníze v podobě dobytka ukládali? Dobytek se musí přece pravidelně krmit. Proto také tuto funkci v historii nakonec zastaly již zmíněné drahé kovy, kterými byly především zlato a stříbro. Hlavním důvodem použití zlata a stříbra byl ten, že náklady spojené s těžbou jsou tak vysoké, že oba kovy i ve

³REVENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 5. aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2012, 423 s. ISBN 9788072612406.

⁴REVENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 5. aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2012, 423 s. ISBN 9788072612406.

⁵REVENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 5. aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2012, 423 s. ISBN 9788072612406.

velmi malém množství představují vysoké hodnoty. V současné době plní funkci peněz tzv. hotovostní peníze a bezhotovostní peníze. Bezhotovostní peníze oproti hotovostním mají tu výhodu, že výrazně snižují transakční náklady. Jsou to náklady spojené s časem a úsilím realizovat směnu jednotlivých služeb a zboží. V některých dalších funkcích peněz vystupují směnky a šeky. Bezhotovostní, někdy nazývané „žirální“, peníze se začaly objevovat na konci 19. Století. První známky těchto peněz se začaly vyvíjet v tehdejších vyspělých zemích. Při rozlišování hotovostních nebo bezhotovostních peněz, musíme mít na paměti, že mají mezi sebou velmi úzké vazby. Bankovky a mince lze v podstatě libovolně konvertovat do bezhotovostních peněz a to tak, že je uložíme do banky. V opačném případě, při výběru peněz například z bankovního účtu získáváme z bezhotovostních peněz opět peníze v hotovosti. „*Je tady však jeden zásadní rozdíl: bankovky popř. mince může emitovat výhradně centrální banka, bezhotovostní peníze mohou kromě centrální banky emitovat všechny další banky, které poskytují bezhotovostní úvěry nebankovním subjektům.*“⁶ Pokud tedy obchodní banka poskytne hotovostní úvěr, nejedná se o emisi nových hotovostních peněz, tyto peníze již byly v minulosti emitovány centrální bankou. Bankovky a mince jsou vydávány v souladu se zákonem č. 6/1993 Sb., o České národní bance. Ta má výhradní právo vydávat do peněžního oběhu mince a bankovky a řídit peněžní oběh. Centrální banka dbá o hospodárný a především plynulý peněžní oběh. Díky sedmi pobočkám spravuje zásoby bankovek a mincí. Stahuje z oběhu opotřebované mince a bankovky a vyměňuje poškozené peníze za nové. Zajišťuje uměleckou a technickou přípravu platidel, jejich výrobu a dodávky. Podílí se na přípravě právní a technické ochrany platidel proti padělení a na jejich realizaci. Zkoumá platnost platidel a eviduje padělané a pozměněné bankovky a mince zadržované na území České republiky⁷.

Základními třemi funkcemi peněz lze vyjádřit:

- účetní jednotku kupní síly (cena zboží a služeb),
- platební prostředek mezi spotřebiteli, podniky a vládou,
- prostředek uchování hodnoty.

⁶REVENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 5. aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2012, 423 s. ISBN 9788072612406.

⁷ Zpracováno na základě: *Bankovky a mince*[online] [2015-08-26] Dostupné z: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/>

1.2 Rozpočtové úspory

Krizoví specialisté tvrdí, že u každého rozpočtu lze v prvním snížení výdajů ušetřit minimálně jednu čtvrtinu. V dalším snížení výdajů ještě pětinu a v poslední fázi snižování ještě desetinu aktuálního objemu výdajů. Nejdříve se výdaj snížil o 25%, zůstává nám 75% původního objemu výdajů. Z toho pak podruhé ušetříme další pětinu, což je 20%. Zbývá 60%, ze kterých výdaje snížíme ještě o 10%. Konečným číslem je pak 54%. To je procento nových výdajů po třech fázích redukce. Tento způsob snižování výdajů platí především u krizového řízení firmy, které hrozí krach. Firma je nucena k brutálnímu režimu kvůli tomu, aby firma mohla vůbec fyzicky přežít svou krizi. Se součástí snižování nákladů je spojeno propouštění zaměstnanců, odprodeje, snižování mezd atd. Něco podobného v rodině ale není možné. Těžko v rodině můžeme dvě děti ze čtyř propustit z pracovního poměru a tím tak ušetřit náklady. Bohužel na světě se ještě najdou státy a kultury, kde rodiny své tíživé životní podmínky řeší prodejem dětí, nebo jejich vyhnáním na ulici. Jsou to především Africké státy, kterými se ale nebudeme zabývat. *„Rodina navíc má poměrně velký podíl „mandatorních“ výdajů – nejsou tím myšleny mandatorní výdaje ve smyslu rozpočtu státního, tedy sociální dávky nebo důchody a podobně, ale výdaje nutné, neoddiskutovatelné. Popřípadě takové, jejichž snížení by znamenalo neodhadnutelné náklady nebo náklady v poklesu kvality života.“*⁸Vezmeme-li v úvahu rodinný rozpočet, tak neoddiskutovatelným výdajem je položka bydlení. Je zde zahrnuto placení nájemného, splátka hypotéky na bydlení, ale také spotřeba elektřiny, plynu, vodného a stočného. Z ekonomického hlediska u položky na bydlení, i zde by bylo možné postupovat do hlubších detailů. Příkladem může být, že ve vyúčtování za elektřinu jsou nezbytným nákladem pouze paušální platby, samotná spotřeba je však ovlivnitelná. U položky bydlení lze obecně náklady snižovat velmi obtížně. Z pohledu spotřebitelského chování je valná většina položek málo ovlivnitelná. Pochopitelně ovlivnitelné jsou položky spotřeby vody a energií, ale výši těchto nákladů určuje podstatně více například průměrná teplota vzduchu během topné sezóny, nežli důslednost ve zhasínání v místnostech nemovitosti. *„Jinou věcí jsou pak jednorázové a mnohdy velmi zásadní*

⁸SMRČKA, Luboš. *Osobní a rodinné finance: (svět rodinných financí - jak spořit a rozmnožovat majetek)*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2007, 257 s. ISBN 9788086946412.

*stavební úpravy bytu či domu tak, aby samo energetické hospodářství jednotky bylo podstatně méně ztrátové.*⁹

1.3 Potřeba a spotřeba

Podle vědce Abrahama Maslowa je základním motivačním prvkem každé lidské aktivity určitá potřeba. Lidské potřeby jsou rozděleny do dvou skupin, a to na fyziologické potřeby a potřeby bezpečí. Skupiny jsou seřazeny hierarchicky do pěti skupin:

- potřeby seberealizace,
- potřeby sociálního statutu, uznání, pozornost,
- potřeby lásky a oddanosti, příslušnosti k sociální skupině,
- potřeby bezpečí (bezpečné prostředí),
- fyziologické potřeby (jídlo, pití, spánek, sex).

Teorie vychází ze dvou základních dynamických sil lidského chování člověka a těmi jsou strádání a uspokojení. Platí, že pokud nejsou uspokojeny základní potřeby (fyziologické) nelze očekávat uspokojení dalších potřeb, které jsou hierarchicky výše. Lidé chodí do práce, protože jejich zaměstnání se stává nástrojem k zajištění (uspokojení) základních životních nezbytností. Po uspokojení základních nezbytností nabývá na důležitosti sociální motivace. Lidé jsou ochotni pracovat, aby získali společenské uznání nebo dosáhli vážné pozice ve společnosti.

*„Z čeho vlastně vychází ona potřeba člověka spotřebovat, která mnohdy vede až k absurdním situacím shrnutým do velmi elegantní věty „Kupujeme si věci, které nepotřebujeme, za peníze, které nemáme“?*¹⁰ Je tu bezpochyby značná dávka lidské přirozenosti. Tuto vlastnost má lidské tělo v sobě zaneseno v genech. Člověk je potřebuje stále více, protože potřeby jsou nekonečné. Dokud existují zdroje k pokrývání těchto potřeb, může spotřeba působit. Právě tyto možnosti ženou ekonomiku celého světa vpřed. Na straně druhé to představuje největší ohrožení celého systému. Při

⁹SMRČKA, Luboš. *Osobní a rodinné finance: (svět rodinných financí - jak spořit a rozmnožovat majetek)*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2007, 257 s. ISBN 9788086946412.

¹⁰SMRČKA, Luboš. *Osobní a rodinné finance: (svět rodinných financí - jak spořit a rozmnožovat majetek)*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2007, 257 s. ISBN 9788086946412.

analýze rodiny s vyššími příjmy, byly z hlediska výdajů zjištěny šokující skutečnosti. U rodiny bylo zjištěno, že desetina jejich výdajů (v lepším případě) je vynaložena na naprosté zbytečnosti. Zakoupené zboží a služby nejsou reálně spotřebovány, ale pouze koupeny, tedy zaplacený. Shodou okolností bohužel jejich pořízení nijak neovlivňuje zlepšení kvality života. Pokud by došlo ke spotřebě a konzumaci konkrétních služeb a zboží, nemělo by to ani vliv na zlepšení životní úrovně. Zde nehovoříme o bonbónech pro děti či zákusku po sobotním obědě. Nemluvíme dokonce ani o návštěvě dražší restaurace. Vydání v tomto případě uspokojují reálné potřeby, tím zvyšují kvalitu života, a proto jsou ospravedlnitelná. Pro příklad si představme běžnou čtyřčlennou rodinu, jejíž čistý měsíční příjem je 40.000 Kč. Jednu čtvrtinu rodina vynaloží na své bydlení. Jednu desetinu na zaplacení pojištění nebo spoření a zbývající částku 26.000 Kč utratí za běžné výdaje. Zde je vysoká pravděpodobnost, že rodina vynakládá částku 2.000 Kč každý měsíc naprosto zbytečně za věci nebo služby, které nespotebují či dokonce nepotřebují. Pokud by prostředky byly vynakládány do spoření, dosáhlo by se zvýšení životní úrovně této rodiny. Otázkami tedy je: Proč tolik utrácíme? Co nás vede ke zbytečnému plýtvání? Proč kupujeme něco, co nespotebujeme a z čeho nemáme žádný reálný užitek? Odpovědi může být několik. Jednou z odpovědí může být například to, že žijeme ve světě reklamy. Právě ty uměle navozují dojem, že k pravému štěstí je potřeba věci té správné obchodní značky. Výrobci cíleně udržují zbytečnou spotřebu, protože to pro ně znamená dosahování větších zisků, než v případě kdyby jejich zákazníci nakoupili pouze tolik zboží a služeb, které dokážou spotřebovat. Zbytečná spotřeba znamená pro výrobce nejen vyšší zisky, ale také vyšší zviditelnění na trhu a také podíl na trhu. Klasickým modelem, pro zbytečné utrácení, který každý z nás velmi dobře zná, je návštěva hypermarketu. Při vchodu do obchodu, je klientovi nabízeno akční zboží a zboží ve slevě. Důvodem této účinné obchodní strategie je to, že zákazník má pocit prázdného nákupního košíku hned u vchodu a říká si: „Proč toho nevyužít, když je to tak levné.“ Další akční zboží je ve většině případů rozmístěno podél hlavní uličky v hypermarketu. Důvod je opět z hlediska psychologie prodeje velmi jednoduchý. Zákazník je masivně ovlivňován velkými transparenty „zboží v akci“ nebo „nejnižší cena“ a zároveň s přeškrtnutou původní cenou. Úspora je v dnešní době vyjadřována procenty. Ze statistik je známo, že klient má při projíždění hlavní uličky v hypermarketu akční zboží dlouho na očích, má pocit nenásilnosti a okamžité

dostupnosti vložit produkt do svého košíku. Hypermarkety tuto strategii upřednostňují také už jen proto, že zákazník nemusí akční zboží dlouze hledat v postranních uličkách.

1.4 Finanční plánování

Vymezení pojmu finanční plánování

Mnozí z nás si již určitě několikrát lámali hlavu, jak nejlépe zhodnocovat své finance, jak lépe financovat své bydlení nebo jak nejrychleji si koupit nové auto nebo jiné spotřební zboží. Nástrojem pro uspokojení těchto potřeb slouží právě osobní finanční plánování, které by mělo být nedílnou součástí rodinného rozpočtu. „*Finanční plánování se nepokouší nalézt absolutně nejlepší způsob jak například spořit. Něco takového totiž nemá smysl. Každý má za prvé jiné představy o definici nejlepšího spoření, ale také jiné potřeby a možnosti.*“¹¹ U finančního plánování se nejdříve ptáme na to, čeho chceme dosáhnout. Zjišťujeme určitý cíl. Následně se pak hledají možnosti, jakým způsobem můžeme cíle dosáhnout. „*Dále se zajímá o to, jaké k tomu máme možnosti vlastní a jaké nám nabízí možnosti finanční trh.*“¹² Následně pak dochází k výběru varianty, která je dokonale ušitá na míru. Hlavním cílem finančního plánování je vytvořit rovnováhu mezi našimi současnými finančními možnostmi a budoucími finančními cíli.

Finanční plánování lze v obecné rovině vyjádřit také jako optimalizaci v oblastech:

- spoření a investování,
- cizí zdroje (úvěry, půjčky),
- krytí rizik.

Spoření a investování

V této rovině se zaměřujeme především na budoucí finanční cíle, které jsou splněny vytvořením dostatečné finanční rezervy. „*Finanční plán stanovuje takové řešení, které co nejefektivněji akumuluje a rozmnožuje finanční prostředky. Kombinací jednotlivých možností finančního trhu je vytvořeno efektivní portfolio s ohledem na individuální požadavky týkající se likvidity a přijatelné míry rizikovosti*

¹¹SYROVÝ, Petr a Martin NOVOTNÝ. *Osobní a rodinné finance*. 1. vyd. Praha: Grada, 2003, 171 s. Finance. ISBN 8024704781.

¹²SYROVÝ, Petr a Martin NOVOTNÝ. *Osobní a rodinné finance*. 1. vyd. Praha: Grada, 2003, 171 s. Finance. ISBN 8024704781.

investic. ¹³Nadále nás u spoření a investování zajímá i posouzení daňového zvýhodnění a výsledné využití maximálních státních úspor a dotací.

Cizí zdroje

Pravým opakem finanční rezervy jsou cizí zdroje. Představují peníze, které si dobrovolně půjčujeme. *„Ke splnění cíle je v některých případech výhodné využít cizí zdroje – úvěry. Zadlužení není v principu špatné pro celkovou situaci za předpokladu, že je přiměřeně vysoké ve srovnání s objemem majetku a výší příjmu a že podmínky úvěru jsou výhodné nebo alespoň přijatelné.“*¹⁴

Krytí rizik

Významným aspektem při finančním plánování je zamezení vzniku rizika, které by v budoucnu mohlo ohrozit náš cíl. Mluvíme tedy o krytí rizik. *„Cílem finančního plánu je udržet výdaje na krytí rizik co nejnižší, ale zároveň efektivně zajistit veškerá rizika, kterým majetková a příjmová situace jedince podléhá, hlavně vzhledem k definovaným cílům. Předmětem krytí rizik by měla být pouze ta rizika, která představují vážné ohrožení finanční stability. Rozhodujícím kritériem by neměla být četnost výskytu rizika, ale spíše průměrná nebo nejvyšší možná míra škody.“*¹⁵ Je velmi důležité nepřeceňovat rizika majetková ve srovnání s příjmovými.

1.5 Postup při finančním plánování

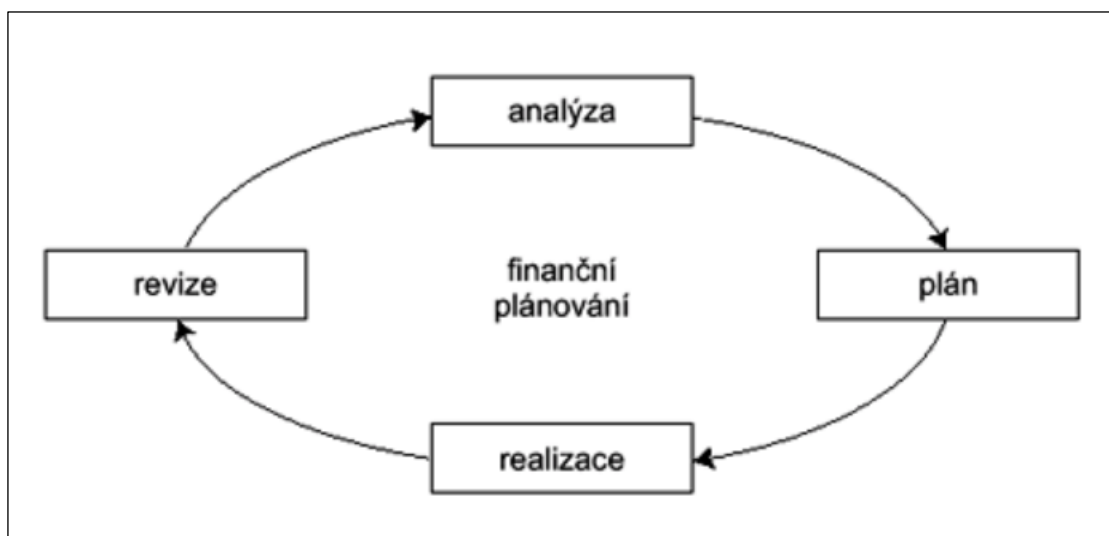
Při vytváření postupu finančního plánování se řídíme čtyřmi základními fázemi. Jsou to **analýza, plán, realizace a revize**. Pro pochopení a vysvětlení důležitosti jednotlivých fází je v krátkosti popíši.

¹³SYROVÝ, Petr a Martin NOVOTNÝ. Osobní a rodinné finance. 1. vyd. Praha: Grada, 2003, 171 s. Finance. ISBN 8024704781.

¹⁴SYROVÝ, Petr a Martin NOVOTNÝ. Osobní a rodinné finance. 1. vyd. Praha: Grada, 2003, 171 s. Finance. ISBN 8024704781.

¹⁵SYROVÝ, Petr a Martin NOVOTNÝ. Osobní a rodinné finance. 1. vyd. Praha: Grada, 2003, 171 s. Finance. ISBN 8024704781.

Obrázek 1: Proces finančního plánování

Zdroj: SYROVÝ, Petr a Martin NOVOTNÝ. *Osobní a rodinné finance*. 1. vyd. Praha: Grada, 2003, 171 s. Finance. ISBN 8024704781.

Analýza

Základním stavebním prvkem pro tvorbu finančního plánu je právě analýza. Při analýze zjišťujeme požadavky na cíl. Příklad nám může být například zakoupení osobního automobilu, pořízení rodinného domu, rekreační chaty. V této fázi jde o formulaci budoucích finančních záměrů. Potřeba může být prakticky jakákoliv. U stanovování cíle ale nestačí si říct, že jen chci nové auto. Musíme si cíl velmi přesně definovat, tudíž u osobního automobilu nás bude zajímat užitná hodnota, tím je myšleno, jestli chceme pořídit sportovní vůz nebo rodinný vůz. Dále si musíme upřesnit například výbavu vozidla. Při posouzení popsanych parametrů dochází pak k vyčíslení ceny vozidla. Je to maximální možná částka jakou jsme ochotni zaplatit za nové vozidlo.

Při sestavování analýzy posuzujeme naše možnosti v závislosti na příjmech a výdajích. Dále se posuzují současné majetkové závazky a současný způsob využívání finančních produktů, aktuální nabídka a vlastnosti finančních produktů. *„Nesmíme zapomenout ani na identifikaci rizik, která mohou naše záměry ohrozit, a zhodnocení vlastního postoje k riziku, abychom si pro sebe určili míru investičního rizika, které*

jsme schopni přijmout. Analýzu si můžeme rozdělit pro větší přehlednost do 4 dílčích oblastí¹⁶

Obrázek 2: Dílčí fáze analýzy

definice cílů a priorit	kalkulace zdrojů
audit stávajícího řešení	analýza rizik a postojů

Zdroj: SYROVÝ, Petr a Martin NOVOTNÝ. *Osobní a rodinné finance*. 1. vyd. Praha: Grada, 2003, 171 s. Finance. ISBN 8024704781.

Po vyhotovení analýzy a shrnutí jednotlivých charakteristických okruhů, by měl být každý schopen vyhodnotit, zda cíle, které jsou určené, lze rámcově s danými možnostmi dosáhnout. „Případně nalézt nějaký kompromis, jaká rizika ohrožují naše zdroje a jak velké škody mohou způsobit a do jaké míry odpovídá cílům současná metoda spoření a zajištění.“¹⁷

Plán

Další významnou součástí je zpracování finančního plánu. Představuje návrh možného řešení na základě výsledků získané z analýzy. „Plán by měl být sestaven tak, aby ho bylo možno v budoucnu upravit, či přepracovat podle aktuální situace. Může

¹⁶SYROVÝ, Petr a Martin NOVOTNÝ. *Osobní a rodinné finance*. 1. vyd. Praha: Grada, 2003, 171 s. Finance. ISBN 8024704781.

¹⁷SYROVÝ, Petr a Martin NOVOTNÝ. *Osobní a rodinné finance*. 1. vyd. Praha: Grada, 2003, 171 s. Finance. ISBN 8024704781.

*totiž dojít ke změnám cílů, jejich upřesnění, případně mohou nastat komplikace situace, kterou jsme nemohli při přípravě plánu ani představit.*¹⁸Pro bližší představu, může finanční plán být obdobou projektu při výstavbě rodinného domu. U projektu, stejně jako je tomu u finančního plánu, představuje návrh možného řešení na základě výsledků získaných z analýzy. Ze strukturálního hlediska lze navrhované řešení rozdělit na 3 základní, vzájemně na sebe navazující patra. *„Nejspodnějším patrem by měla být stabilizace stávající životní úrovně. Na kvalitě jejího provedení pak závisí odolnost celého projektu proti vlivu negativních událostí ve fázi realizace.*¹⁹Kdybychom dům postavili na nestabilních základech, neměl by dostatečně hluboké a dobře izolované podloží. V budoucnu by pak svým obyvatelům nepřinesl dostatečně uspokojující bydlení. Vždy musíme myslet na veškerá potencionální rizika, optimálně je zajistit a zároveň na pokrytí rizik vynakládat co nejméně prostředků. Podcenění potencionálních rizik, může vést k finanční nezvladatelnosti a následně může vést k výraznému ohrožení naplánovaných cílů. Další patro je tvořeno spořením a investováním. Máme tím na mysli postupné odkládání prostředků a jejich zhodnocování za účelem realizace budoucího cíle. Cíl je uskutečnění realizace záměru v určitém časovém horizontu. Jestliže mají mít nastrádané prostředky smysl, musíme k nim zvolit vhodné nástroje, které zaručí dostatečné a požadované zhodnocení a ochrání prostředky před inflací. Při volbě konkrétních nástrojů, musíme kromě horizontu použití prostředků vzít v potaz i individuální postoj k riziku, abychom ustáli psychicky možné poklesy ve zhodnocení našich úspor. Poslední patro je tvořeno úvěrováním. Vypůjčené prostředky umožňují využití cizích zdrojů. Mohou nastat situace, že využití cizích zdrojů je jedinou reálnou možností, jak cíle v daném horizontu dosáhnout. Někdy zase může nastat situace, že využití zdrojů poskytnutých z úvěru jsou výhodnější, než použití vlastních zdrojů. Dlužník, ale nesmí zapomínat na skutečnost, že na sebe bere určitou míru rizika a zavazuje se postupně splácet půjčené peníze bez ohledu na jeho aktuální finanční situaci. *„Do finančního plánu jsou zakomponovány vhodné finanční a pojistné produkty tak, aby vyhovovaly osobní situaci klienta, dobře čelily možným hrozbám, vzájemně se podporovaly a efektivně využívaly možnosti*

¹⁸SYROVÝ, Petr a Martin NOVOTNÝ. *Osobní a rodinné finance*. 1. vyd. Praha: Grada, 2003, 171 s. Finance. ISBN 8024704781.

¹⁹SYROVÝ, Petr a Martin NOVOTNÝ. *Osobní a rodinné finance*. 1. vyd. Praha: Grada, 2003, 171 s. Finance. ISBN 8024704781.

finančního trhu. Přednostně jsou při tom využity produkty, které má již klientsjednány.“²⁰

Realizace

Třetí krok finančního plánování je realizace. Projekt je vytvořený a nyní se můžeme pustit do realizace vlastní stavby, která představuje postupné naplňování finančního plánu. Uzavřeme potřebné smlouvy jednotlivých produktů, do kterých dle projektu alokujeme stanovené podíly svých úspor nebo finanční prostředky budeme pravidelně zasílat. Postupem času pak dochází k vytvoření dostatečné rezervy pro splnění stanoveného cíle. V případě využití cizích zdrojů dochází ke splácení závazku.

Revize

Závěrečnou a velmi důležitou fází celého finančního plánování je revize. Časově se protíná s fází realizace. Pro správnou funkci našeho domu, musíme už od položení základů hlídat, jestli vybraná stavební firma pro výstavbu, dodržuje veškeré stanovené technologické postupy. V průběhu využívání domu pak pravidelně kontrolujeme, jestli ze země nevztlíná vlhkost, nezatéká pod střechu a jestli je v pořádku i elektroinstalace. Zjištěné nedostatky pak mohou měnit naše představy o spokojeném bydlení. V důsledku zjištění nedostatků pak pravděpodobně dojde k menší či větší změně původního projektu. Stejně je tomu tak i u finančního plánování. Musíme dostatečně a pravidelně kontrolovat, zda nedochází ke komplikacím. Kontrolujeme výnosnost našeho spoření, které jsme si zvolili, nebo jestli měsíční splátka dluhu nám stále vyhovuje. Může také dojít ke změnám či upřesnění priorit. Na základě zjištěných nesrovnalostí dochází ke změnám původního plánu. V obou situacích je velmi důležité veškeré nesrovnalosti včas odhalit a začít je řešit. Pokud bychom je neřešili dostatečně včas a s dostatečným náhradním řešením, mohlo by dojít k vážnému ohrožení našeho cíle. Ohrožovalo by nás vysoké vynaložení nákladů na sjednání nápravy. Je tedy patrné, že k revizi by mělo docházet v pravidelných intervalech a nečekat až na situaci kdy se problém projeví.

²⁰SYROVÝ, Petr a Martin NOVOTNÝ. *Osobní a rodinné finance*. 1. vyd. Praha: Grada, 2003, 171 s. Finance. ISBN 8024704781.

2 ZADLUŽENOST

2.1 Definice dluhu

Dluh představuje závazek dlužníka vůči věřiteli. Dluh zahrnuje oprávnění věřitele a povinnost dlužníka dluh vyrovnat. Z pohledu věřitele je tento smluvní vztah označen jako pohledávka. To v jednoduchosti znamená, že věřitel má právo na tzv. plnění ze strany dlužné strany. „*Dluh se obvykle prokazuje písemným potvrzením (směnkou, dluhopisem) dlužníka věřiteli a bývá doprovázen splátkovým kalendářem, který stanoví, jak se bude splácet. Dluh je obvykle peněžní a vzniká na základě právního titulu: půjčkou (úvěrem), nákupem s odloženou platbou etc. Dlužník tak získává prostředky nebo komodity, které splatí až později, většinou však za půjčené prostředky platí navíc úrok. Je-li dlužník v prodlení, opožděním platby a podobně, mění se pohledávka na nárok.*“²¹

Ve světě financí rozlišujeme tři základní typy lidí. Jsou to **dlužník**, **spotřebitel**, **investor**. Tyto tři základní skupiny se výrazně liší tím, jakým způsobem nakládají se svými financemi. Odstrašujícím případem je právě skupina lidí spadající do skupiny dlužníků.

Dlužník

„*Osoba, která vydělá určitý obnos a ještě větší částku každý měsíc utratí. Na své výdaje si musí půjčovat, zadluhuje se a dlužnou částku postupně zvyšuje.*“ *Nastoupíte-li tuto cestu, čeká vás velmi brzy setkání s exekutorem nebo tvrdé uskromnění, nutnost dosáhnout vyšších příjmů a postupné nepřijemné splácení.*“²² Takto může vypadat jedna z definic dlužníka, u kterého se dluh postupně navyšuje a dlužník se doslova řítí do platební propasti. Z pohledu finanční gramotnosti je zajímavým zjištěním odlišné subjektivní vnímání **dluhu** a **úvěru**. „*Dluh je tradičně vnímán negativně, úvěr je vnímán neutrálně, je součástí podnikání a hospodaření. Úvěr má tu subjektivní výhodu, že předmět naší potřeby máme k dispozici ihned. Tento užitek převažuje nad možnými*

²¹Dluh. In: *Wikipedia* [online]. Wikimedia Foundation [cit. 2014-11-15]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Dluh>.

²²KOLEKTIV, Lenka Králová a. *Krotitelé dluhů: průvodce vaším rodinným rozpočtem*. Vyd. 1. Praha: Plot, 2009. ISBN 9788074280177.

riziky do budoucnosti.“²³ V dnešní době je úvěr součástí moderního života a je prakticky obvyklým nástrojem na pořízování prakticky čehokoliv. Dále je to prostředek pro uspokojování řady lidských potřeb, přání. „*Postoje k úvěrům však jednotné nejsou. Velký význam má zejména primární rodina, která může prostřednictvím transgeneračního přenosu poskytovat vhodné vzorce ekonomického chování, stejně jako vzory iracionálního, nezodpovědného chování.*“²⁴

2.2 Psychologie dluhů

U dluhů je nejdůležitější pochopit, co nás k tomu vede. Jaké konkrétní důvody nás vedou k tomu, abychom se dobrovolně zadlužili. Často z nás promlouvají emoce a touha něco získat. Na základě těchto faktů rozeznáváme čtyři typy dlužníků:

- snílci,
- marnotratníci,
- požitkáři,
- vítězové.

Snílci

Do této skupiny lidí můžeme zařadit úvěrové optimisty. Označují se šťastnými povahami, které se domnívají, že si zaslouží dobré věci. Chtějí žít v blahobytu a všechno si chtějí snadno dovolit. V tomto světě se soustředí na výši měsíční splátky nikoli na celkovou výši jejich dluhu. Zaměřují se pouze na splácení nikoli na tisícové úroky, které po dobu splácení musí zaplatit. „*Falešné vnímání toho, čeho lze dosáhnout, je extrémně problematické během předvánočního utrácení, zvláště s vědomím, že účty jsou splatné až příští rok. Pro snílky, coby optimisty znamená příští rok lepší zítřky, lepší práci, větší příjem, budoucnost, která vyřeší všechny jejich finanční záležitosti. Bohužel ne všechny sny se plní.*“²⁵

²³NOVESKÝ, Ivan. Slabikář finanční gramotnosti: učebnice základních 7 modulů finanční gramotnosti. 1. vyd. Praha: Cofet, 2009, 448 s. ISBN 9788025442074.

²⁴NOVESKÝ, Ivan. Slabikář finanční gramotnosti: učebnice základních 7 modulů finanční gramotnosti. 1. vyd. Praha: Cofet, 2009, 448 s. ISBN 9788025442074.

²⁵SUTTON, Garrett a [z anglického originálu ... přeložila Lenka ČÍŽKOVÁ]. *Jak se zbavit dluhů: místo dluhů získáte dobrý kredit.* Hodkovičky [Praha]: Pragma, 2010. ISBN 9788073491291.

Marnotratníci

Pro tuto skupinu jedinců představuje utrácení peněz únik. Tato skupina lidí si sama sebe dostatečně neváží, peníze používají, aby si koupili lepší věci, než mají a s tím i lepší pocit. Uvolňují takto stres a unikají před svými problémy. „*Ve společnosti, kde může masivní a vlezlá reklama snadno ovlivňovat lidské chování, se nic nevyrovná pocitu nebo dojmu něčeho nového (protože inzerenti se ho snaží ve vás vyvolat).*“²⁶ Pro zaplnění vnitřní prázdnoty si marnotratníci například pořídí nové auto, televizi nebo například dovolenou. Až se po čase dostaví opět pocit prázdnoty, dostaví se ještě účty k zaplacení. I přesto se marnotratníci řídí tím, že je lepší žít teď a platit později. Je to způsobeno kartovým byznysem (byznys kreditních karet), který doslova pobízí, aby lidé nakupovali teď a platili později. Touto cestou vedení financí se budou lidé upisovat stále větším závazkům a velmi brzy zjistí, že se jejich život točí pouze okolo dluhů. Vracení se k neúspěšným technikám finančního managementu je pak častější. Finanční management je totiž založen na krátkodobém spotřebním uspokojení s omezeným pohledem na finanční budoucnost, to může vést až k vyhlášení osobního bankrotu.

Požitkáři

Jedním z nejvýznamnějších výzkumů v dějinách oboru psychologie je takzvaná StanfordMarshmallow Study. Výzkum zkoumal spojitost mezi budoucím úspěchem a sebekázní. Skupina čtyřletých dětí byla postavena před volbu, která pro ně představovala, že si mohli vzít jeden ovocný bonbon hned. Avšak pokud by vydrželi čekat patnáct nebo dvacet minut, tak si bonbony mohli vzít rovnou dva. Jedna třetina čtyřletých dětí snědla okamžitě jeden bonbon. Druhá třetina dětí chvíli čekala, ale touze neodolala a bonbon snědla také. Zbývající třetina vytrvale počkala celých patnáct až dvacet minut. „*Později, když děti vychodily střední školu, přineslo další sledování pozoruhodné informace. Nedočkavci, kteří bonbon zhlkli okamžitě, byli méně sebevědomí a nedokázali se vzdát okamžitého požitku ve prospěch dlouhodobých cílů. Impulzivita je provázela celý život a odrážela se v nevydařených manželstvích,*

²⁶SUTTON, Garrett a [z anglického originálu přeložila Lenka ČÍŽKOVÁ]. *Jak se zbavit dluhů: místo dluhů získáte dobrý kredit*. Hodkovičky [Praha]: Pragma, 2010. ISBN 9788073491291.

*nespokojenosti v práci a nižším příjmu.*²⁷ Ta skupina dětí, co dokázala odolat okamžitému uspokojení, aby si později dopřáli bonbony dva, byli v životě mnohem produktivnější. Schopnost odříkání vedla k dosažení svých pozdějších cílů. Dále vedla k vyšším příjmům, déletrvajícimu manželství a především k lepšímu zdraví.

Vítězové

I přesto, že je kladená velká kritika takzvanému kartovému byznysu, je tu prostor pro obrovské příležitosti. Lze jich však dosáhnout pokud úvěr budeme využívat ve svůj prospěch. Dobrý dluh představuje například, že dlužnou částku za nás splácí někdo jiný. Učebnicovým příkladem dobrého dluhu je úvěr na pořízení nemovitostiza účelem pronájmu, kdy příjmy z nájemného pokrývají splátky úvěru. „*Úvěroví vítězové umí těžit z dobrých dluhů. Zbavit se špatných návyků při zadlužování a začít úvěry využívat pozitivně ve váš prospěch.*“²⁸ Typologii dlužníků lze samozřejmě rozčlenit i z mnoha jiných úhlů pohledu, například z hlediska délky trvání dluhu, periodicity, životního stylu, účelovosti apod. Najdou se mezi námi jedinci, kteří se k dluhu dopracují pouze z nutnosti překlenout určitou tíživou situaci, nebo vyřešit aktuální potřebu. Bohužel jsou mezi námi i tací, kteří považují určitou míru zadluženosti za přirozenou. Přesto vzhledem k zaměření této práce není potřeba se typologií více věnovat.

*„Přesný přehled zadluženosti domácností v dlouhé časové řadě, tj. od počátku existence České republiky, je komplikován několika skutečnostmi. Postupem času se poskytovateli těchto úvěrů stávali kromě obchodních bank stále další finanční zprostředkovatelé (např. leasingové společnosti začaly nabízet klasické spotřebitelské úvěry po útlumu leasingového trhu vyvolaného administrativními změnami daňových sazeb po vstupu do EU).“*²⁹

V Příloze A je zobrazen vývoj výdajových skupin na spotřebních výdajích domácností. Můžeme zde sledovat, jakým způsobem se v čase změnil poměr výdajů na bydlení, vodu, energii a paliva a výdajů na potraviny a nealkoholické nápoje. Právě tato

²⁷SUTTON, Garrett a [z anglického originálu ... přeložila Lenka ČÍŽKOVÁ]. *Jak se zbavit dluhů: místo dluhů získáte dobrý kredit.* Hodkovičky [Praha]: Pragma, 2010. ISBN 9788073491291.

²⁸SUTTON, Garrett a [z anglického originálu ... přeložila Lenka ČÍŽKOVÁ]. *Jak se zbavit dluhů: místo dluhů získáte dobrý kredit.* Hodkovičky [Praha]: Pragma, 2010. ISBN 9788073491291.

²⁹Zpracováno na základě: <https://www.czso.cz/csu/czso/uspory-a-zadluzenost-ocitly-se-ceske-domacnosti-v-dluhove-pasti-n-u4n4s1d3l6>

změna, tedy růst výdajové složky týkající se bydlení vede všeobecně občany ke snižování nákladů na potraviny a nealkoholické nápoje. Jinými slovy, lidé se snaží ušetřit právě na jídle, bohužel tato hranice není únosná a z toho důvodu samozřejmě musí hledat také jiné zdroje pro financování výdajů s bydlením, což vede k vyšší zadluženosti. K růstu zadluženosti domácností vedly samozřejmě také nižší úrokové sazby na hypotečních a spotřebitelských úvěrech, zejména v posledních letech.

Velikost ekonomiky se měří ukazatelem označeným jako hrubý domácí produkt, což je součet spotřeby domácností, výdajů státního rozpočtu a dalších veřejných rozpočtů, investic a rozdílu mezi vývozem a dovozem. Vláda ovlivňuje vývoj ekonomiky za pomoci státního rozpočtu a centrální banka za pomoci nastavení základních úrokových sazeb. Těmito nástroji se reguluje jak tempo růstu ekonomiky, tak inflace či míra nezaměstnanosti. Hlavním cílem této regulace je snaha o dosažení mírného tempa, a to ať růstu či poklesu. Skokové změny nejsou pro ekonomiku žádoucí. Za úkol to má Česká národní banka. V poslední době se stále více hovoří také o problémech zadlužení států, které může ve finále vést ke státním bankrotům. V Příloze B je zobrazeno, jak si stála Česká republika v míře zadluženosti soukromého sektoru ve srovnání se zeměmi EU 28 v roce 2013. Podle tohoto grafu však můžeme konstatovat, že Česká republika si stojí oproti zbývajícím 27 zemím poměrně dobře a v roce 2013 obsadila 3. nejnižší pozici. Umístění na této pozici je bohužel pro tuto práci téměř bezpředmětné, jelikož mnohem více, než celková zadluženost je pro nás významnější samotné složení tohoto dluhu. V České republice tvoří bohužel velký podíl na soukromém dluhu domácností krátkodobé spotřebitelské úvěry. Oproti zbývajícím státům EU navíc poměrně velká část obyvatel žije v nájemních či podnájemních bytech a nevyužívá tolik možnost vlastního bydlení financovaného hypotečními úvěry. Právě hypoteční úvěry výrazně zkreslují vypovídající hodnotu tohoto grafu.

2.3 Dluhy a zdraví

Než se zaměříme na téma dluh a zdraví, musíme se chvilku zaměřit na jedno důležité slovo a tím je sebedůvěra. Nedostatek sebedůvěry je ve světě vůbec nejčastější duševní poruchou, která se vyskytuje. *„Právě nedostatek sebevědomí a následně i odvahy zabraňuje lidem změnit svůj život a žít, tak jak chtějí. Na ztrátu sebevědomí*

působí zpětně i finanční problémy, které jsou způsobeny především právě nízkým sebevědomím.³⁰ Tato skupina lidí se vyznačuje tím, že se spoléhají na své blízké, trpí pocitem pochybnosti a bezmocnosti. Propadají depresím a strachu. Často si kladou následující otázky:

- „Co když přijdu o peníze?
- Z čeho budu žít? Přece musím mít zajištěné zaměstnání.
- Pracovat zadarmo? Co tím myslíte?
- Bohatí jsou zlí a chamtiví.
- Nemohu si to dovolit.
- Je to příliš drahé!³¹

Stres je ovládá natolik, že si nedokážou zorganizovat čas. Málo kdy jsou ochotni udělat něco pro své blízké. To bylo jen několik málo bodů, které pronásledují člověka v této nelehké životní situaci. Každý zadlužený člověk si umí představit, jak dluhy mohou poškodit jeho zdraví. Člověk pak vše plánuje jen okolo dluhů, neustále na ně myslí a dělá si kvůli nim nemalé starosti. Lze vystopovat i souvislost mezi mírou zadlužení a mírou svého stresu. Je dokázáno, že stres spojený se zadlužením má vliv na zhoršení motoriky a zhoršení celkového zdraví než u lidí, kteří dluží nízké částky, nebo nedluží vůbec. Dále je potvrzeno, že svou roli v tom hrají velkým podílem dluhy na kreditních kartách. „Stres ze zadlužení ovlivňuje jak naše vztahy, tak naše fyzické a duševní zdraví. Rozvodovost přesahuje padesát procent a finanční problémy jsou údajně hlavní příčinou rozvodů. Páry se mnohem více hádají kvůli penězům než kvůli jiným věcem.“³²

Se zadlužením je také spojeno zneužívání léků. Nadměrný přísun léků pak způsobuje vážné zdravotní problémy, které vyplývají z této činnosti. Další nebezpečí, které je spjata s dluhy, je pití nadměrného množství alkoholu. S tím je spojeno větší riziko násilí. Jak u nadměrné konzumace léků, tak i při nadměrné konzumaci alkoholu

³⁰KOLMANOVÁ, Hana. *Cesta k finanční prosperitě: příručka budoucího milionáře*. Praha: ProfessConsulting, 2005, 104 s. ISBN 80-7259-023-5.

³¹KOLMANOVÁ, Hana. *Cesta k finanční prosperitě: příručka budoucího milionáře*. Praha: ProfessConsulting, 2005, 104 s. ISBN 80-7259-023-5.

³²SUTTON, Garrett a [z anglického originálu ... přeložila Lenka ČÍŽKOVÁ]. *Jak se zbavit dluhů: místo dluhů získáte dobrý kredit*. Hodkovičky [Praha]: Pragma, 2010. ISBN 9788073491291.

dochází k postupnému selhávání životně důležitých orgánů. Důsledkem je častější vyhledávání zdravotní péče, narušení koncentrace a výrazné narušení spánku.

PRAKTICKÁ ČÁST

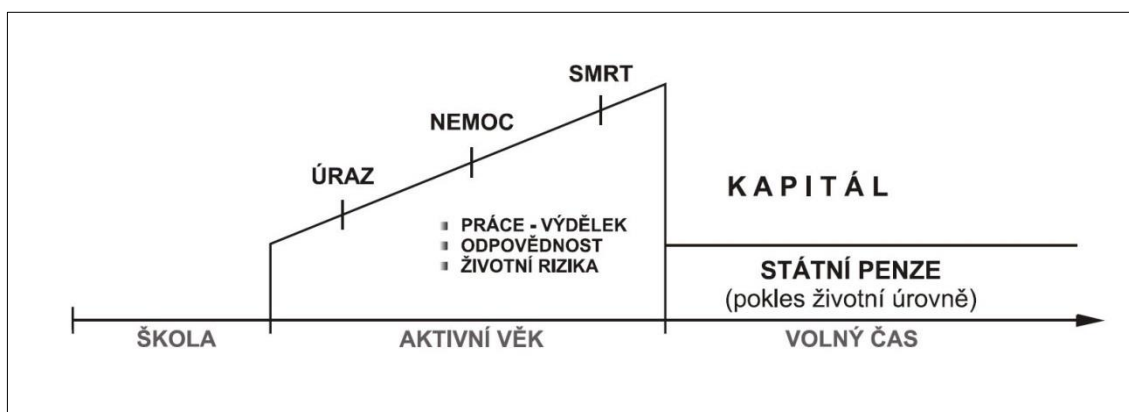
3 APLIKACE MAX A FINANČNÍ PORADENSTVÍ

3.1 Finanční poradenství

Finanční poradenství aktuálně nemá nejlepší pověst v České republice. Ruku na srdce, pokud se tato profese bere vážně, je to hlavní zdroj příjmu pro finanční poradce. Z toho vyplývá, že v každé profesi je konkurenční boj, ten se mnohdy nevede férovým způsobem. Pokud se budeme bavit o vývoji finančního poradenství, musíme se podívat do minulosti a to konkrétně někam až do poloviny 90. let. Do země, která věřila v Americké sny, bezpochybný úspěch v podnikání a lepší zítřky. Byla to doba barevných obleků a vše bylo nové, i finanční poradenství. Pozůstatky let minulých a finanční ngramotnosti ovšem nedoléhají jen na finanční poradce a jejich společensky špatnou pověst. Tato doba nakladla břemena na každého druhého v této zemi. Devadesátá léta jsou označována jako divoké období. Masivně se prodávalo životní pojištění se spořicí složkou. V devadesátých letech to byly především kapitálové životní smlouvy. Problém ale spočíval v tom, že produkty nedosahovaly takových zisků, jako jim slibovali zprostředkovatelé. Ti se moc neohlíželi na blaho klienta, ale na vlastní zisk za sjednanou smlouvu. Fungovalo to jednoduše, zprostředkovatel měl plnou aktovku průpisových smluv, které v dnešní době prakticky vymizely. Když poradce přišel na domluvenou schůzku, okamžitě na první schůzce sjednával pojištění s nesmyslným zhodnocením a vidinou vysokých zisků pro klienta. Bohužel klienty nezajímalo, jak se zisků dosahuje a jaké náklady jsou spojené za sjednání smlouvy. Vždyť přece provize za sjednání je tím nejvyšším nákladem pro klienta. Zprostředkovatelé pro jednodušší ovlivnění klienta na svou stranu používali jednoduché grafy a tabulky. Někdy stačilo nakreslit tzv. čáru života, kde v jednoduchém schématu bylo klientovi naznačováno, co vše negativního se v životě může stát. Poradce se snažil používat alternativní otázky, na které od klienta slyšel odpověď „ano“. Schéma bylo velmi jednoduché na pochopení a také bylo velmi účinné. Fungovalo následovně: „Pane kliente, nyní vám nakreslím jednoduché schéma. Nejdříve, jak vidíte, chodíte do školy a nejspíš bydlíte u svých rodičů, kteří se o vás starají. Pak nastává tzv. aktivní věk, ve kterém začnete chodit do

práce a vydělávat si konečně vlastní peníze. Stáváte se nezávislý na svých rodičích. Mohou však nastat určitá životní rizika a okolnosti, které váš příjem mohou ohrozit. Myslíte si, že by bylo dobré se na ty nenadálé situace připravit? Zabezpečit svůj příjem? Souhlasíte, pane kliente, že nelze zcela vyloučit možnost, že se Vám v zaměstnání může přihodit nějaký úraz? Na začátku jste říkal, že pracujete jako obráběč těžkých kovů, to je podle mne dost tvrdá práce, že ano?“ Všimněme si, že v tuto chvíli se spustila lavina alternativních otázek, na které klient nedokáže odpovědět ne. Zprostředkovatel, také využívá informací, které mu klient sdělil o sobě na začátku schůzky, než začal schéma kreslit. Jeho zaměstnání využívá jako zbraň proti klientovi. Poukazuje na skutečnost, že jeho zaměstnání je velmi rizikové a měl by myslet na ochranu příjmu. „Pane kliente, aktivní věk jsme probrali a asi mi dáte za pravdu, že je dobré vytvářet si rezervu a mít svůj příjem ochráněn?“ Díky takto položeným otázkám klient často neměl žádné námítky a otázky. „Dobře, pane kliente, vidím, že vytváření rezervy a ochrana příjmu Vás zajímá. Pojdme se nyní podívat, co se s Vaším příjmem stane při odchodu do důchodu. Klesne, nebo zůstane stejný? Máte pravdu, klesne. Však nebylo by dobré se na tuto situaci připravit? Do důchodu odcházíte za poměrně dlouhou dobu, tudíž Vám stačí spořit i menší částka. Kolik si chcete tedy odkládat?“ Takhle nějak mohl vypadat prodejní rozhovor v devadesátých letech. V drtivé většině nebyly klientovi sděleny poplatky za sjednanou smlouvu a další důležité informace o zhodnocování a možných výběrech peněz. Když klient po čase zjistil, že se nechal nachytat, nebo jen potřeboval od zprostředkovatele doplnit chybějící informace, často se stávalo, že zprostředkovatel byl k nezastižení, nebo tuto činnost již přestal vykonávat. Nedůvěryhodnost finančních poradců se s postupem času začala prohlubovat, nemůžeme se tedy divit, že klienti na finančníky jako takové, nahlízejí spíše jako na lháře a podvodníky.

Obrázek 3: Čára života

Zdroj: vlastní zpracování

Doba se ale změnila a naše země se začala přibližovat k ekonomicky vyspělé, finančně gramotné a sociálně uspořádané společnosti. Konečně dnes už jsou i malé děti ve školách vedeny k tomu, aby si vážily svého podpisu, četly drobné písmo na konci smluv a informace v rámci uzavíraného obchodu si ověřovaly. Po devadesátých letech zůstávají tak trochu nešťastné generace. Jejich příslušníci dodnes tvrdě platí za nabyté zkušenosti a samozřejmě jejich děti, které přicházejí na startovní čáru svého ekonomického života. Těmto všem by měl dobrý finanční poradce poskytnout kvalitní servis a především poradit. Konečně to je nejzákladnější náplň jeho práce. Tato profese se také vyvinula a přesto, že i dnes se bojuje s předsudky z let minulých, je pouze na finančních poradcích jakou společenskou hodnotu bude mít tato profese v budoucnu.

3.2 Ocenění mobilní tabletové aplikace „MAX“ pro finanční poradce

V mobilní aplikaci „MAX“ si představíme obchodní model finanční poradenské společnosti Kapitól, a.s., která na českém finančním trhu působí 20 let.

Mobilní tabletová aplikace „MAX“ pro finanční poradce společnosti Kapitól vyvinutá společností Softec, získala ocenění Microsoft Industry Awards. Ve zkratce to znamená nejlepší mobilní tabletové řešení dostupné v současné době na trhu. Ocenění se odehrálo 4. září 2014 v Bratislavě. Tabletová aplikace „MAX“ je určena pro poradenskou práci s klientem v oblasti pojišťovnictví a financí. O udělení ceny rozhodla

společnost Microsoft, která již osm let každoročně vyhlašuje mezi svými partnery vítěze tzv. Microsoft IndustryAwards. Letos se do tohoto klání o nejlepší aplikaci přihlásilo dvanáct partnerů s osmnácti zákaznickými řešeními. Vyhlašovatelé ocenili několik aspektů aplikace – především její jednoduchost při práci s klientem, simulaci životních rizik a zdařilé provedení, ale také to, že byla navržena pro běžně dostupné dotykové tablety různých výrobců a notebooky s OS Windows 8, přitom však podporuje i starší nedotykové notebooky se zmíněným systémem (není proto nutné, aby si uživatel kvůli ní kupoval další zařízení). Neméně důležitým aspektem byla i její schopnost masivního nasazení a vývoj pomocí tzv. multiplatformových technologií. Aplikace vznikla na základě diskuze společnosti Softec s firmou Kapitol, jak lépe využít tablety pro práci s jejími zákazníky, jak se s nimi posunout dále. Princip aplikace je jednoduchý, nejde pouze o prodej pojištění, ale budeme se bavit s klientem o jeho životě a především o jeho plánech do budoucna. Pro naše účely použijeme rodinu Veselých tedy Honzu, Elišku, Tomáše a Martinu. Z ekonomického pohledu funguje každá domácnost jako firma. Každá firma má určité příjmy a určité výdaje a stejně tak je tomu i u domácnosti. Potíž je v tom, že většina lidí příliš neplánuje jako firma finančně dostatečně dopředu a nezohledňuje svoje příjmy a výdaje s ohledem na růst dětí, budoucí půjčky, nenadálé situace apod. To je může v budoucnu přivést do těžko řešitelných situací. O tom jestli se rodině ekonomicky daří, nerozhodují příjmy, ale spíše výdaje.

3.3 Sestavení rodiny

Pro lepší přehlednost jsou přímo v textu praktické části obrázky s printscreeny aplikace Max. Tyto obrázky byly upraveny tak, aby bylo možné je vložit přímo do textu, a to z toho důvodu, aby nemusel čtenář této práce neustále listovat v Přílohách. Prvním krokem pro náš začátek je sestavení rodiny. Z ekonomického pohledu zadáváme děti jako ekonomickou položku. Zní to nepěkně, ale realita je taková, že děti jsou ekonomický výdaj. Všimněme si, že rodina je čtyřčlenná, ale na obrazovce jsou uvedeni pouze tři členové. Je to otec Jan, matka Eliška a dcera Martina. Je to z toho důvodu, že syn Tomáš již dva roky se svými rodiči nebydlí, tudíž nezpůsobuje na rodinu žádný ekonomický dopad jak z pohledu příjmů, tak z pohledu výdajů.

Obrázek 4: Sestavení rodiny

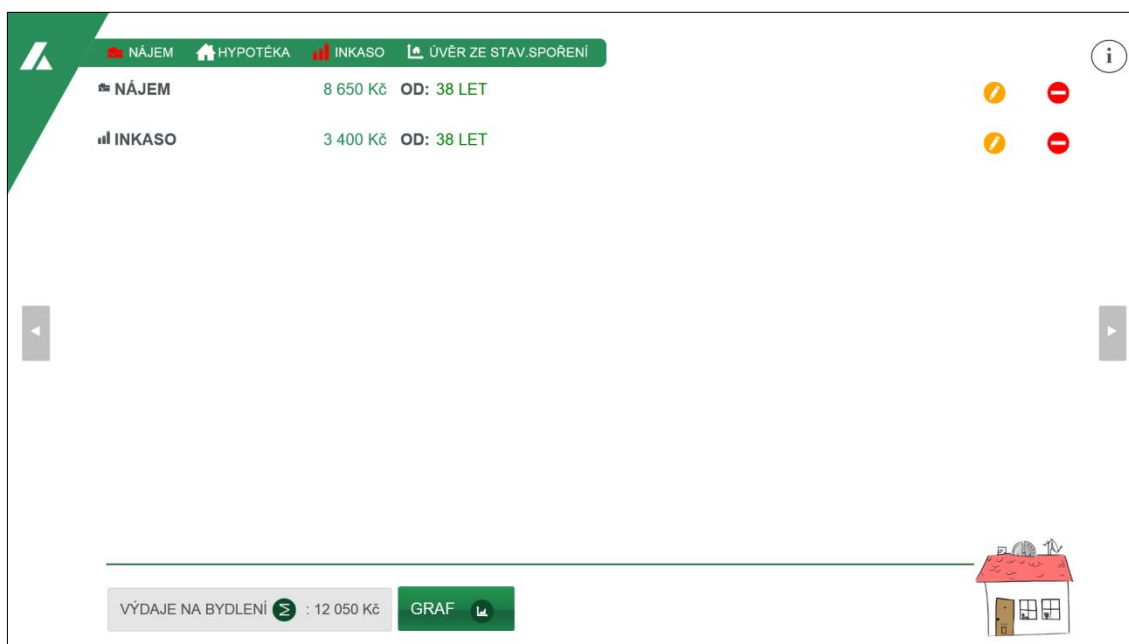
The image shows a user interface for setting up a family. On the left, a green sidebar lists family members under two categories: 'DOSPĚLÍ' (Adults) and 'DĚTI' (Children). Under 'DOSPĚLÍ', there are two entries: 'Jan Veselý' and 'Eliška Veselá'. Under 'DĚTI', there is one entry: 'Martina Veselá'. On the right, a form is displayed with the following fields: a first name field containing 'Jan', a last name field containing 'Veselý', a gender selection with 'MUŽ' (Male) selected and 'ŽENA' (Female) unselected, a birth year field containing '1977', an ID number field containing '721237333', and an email field containing 'j.vesely@seznam.cz'. A green 'POTVRDIT' (Confirm) button is located at the bottom right of the form. Below the form, there is a cartoon illustration of a family consisting of a man, a woman, and two children.

Zdroj: vlastní zpracování

3.4 Výdaje rodiny

Po sestavení rodiny je další důležitým krokem sestavení výdajů rodiny. Výdaje rodiny se ve většině případů rozdělují na dvě základní části. Jsou to v první řadě výdaje týkající se bydlení. To jsou výdaje, které každý musí zaplatit vždy, ať se děje co se děje. Do těchto výdajů jsou zahrnuty položky, jako je nájem, inkaso a popřípadě hypoteční úvěr či úvěr ze stavebního spoření. Druhým typem výdajů jsou běžné neboli režijní náklady. Těmto nákladům se budeme věnovat za chvíli.

Obrázek 5: Výdaje na bydlení

Zdroj: vlastní zpracování

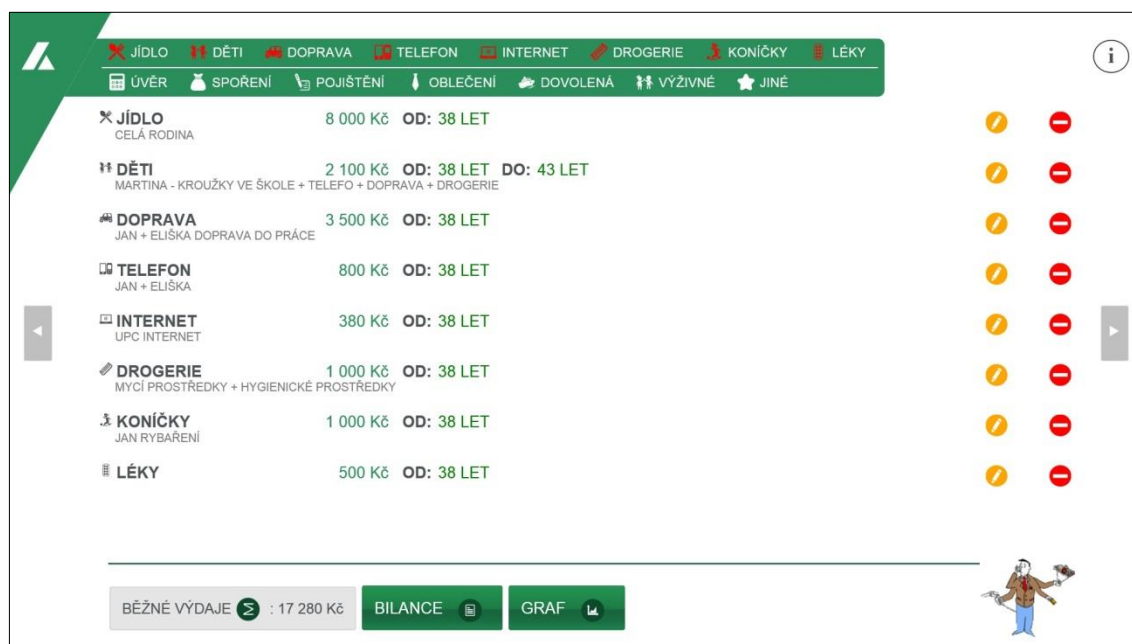
Jak je vidět na obrázku, rodina Veselých nám sdělila, že bydlí v panelovém domě a za nájem každý měsíc musí zaplatit 8.650 Kč. Dále platí inkaso v podobě záloh, tato položka činí každý měsíc 3.400 Kč. Žádný další pevný výdaj rodina za bydlení neplatí. Tudíž nesplácí žádný hypoteční úvěr ani žádný úvěr ze stavebního spoření, který by se bydlení týkal.

Druhým typem výdajů, jak již bylo řečeno, jsou běžné neboli někdy nazývané režijní náklady. Do této skupiny výdajů se započítávají veškeré náklady, které rodina musí vydat každý měsíc na udržení chodu rodiny. Časový termín „měsíc“ je velmi zavádějící, když z vlastní zkušenosti víme, že některé výdaje jsou hrazené jednou za rok např. dovolená. Mohou být také čtvrtletní, například placení povinného ručení na osobní automobil. Nebo například spotřeba jídla a pití, která je většinou denní. Vždy je ale potřeba, aby si rodina uvědomila, kolik finančních prostředků musí vydat každý měsíc, rozpočítáno na 12 kalendářních měsíců v roce. Do běžných výdajů lze zařadit, jak je vidět i na obrázku následující: jídlo, děti (jako ekonomický výdaj), doprava (doprava do práce nebo doprava dětí do školy), paušál za mobilní telefon nebo předplacená karta,

internet, drogerie, koníčky, léky, úvěr (zde je myšleno spotřebitelský úvěr, kreditní karta, kontokorent nebo zde může být zohledněna půjčka od rodičů nebo jiného věřitele), spoření - zde to může být stavební spoření, penzijní připojištění, investiční životní pojištění, investice, dále pojištění, oblečení, dovolená popřípadě výživné a jiné výdaje, které rodina vydává pravidelně.

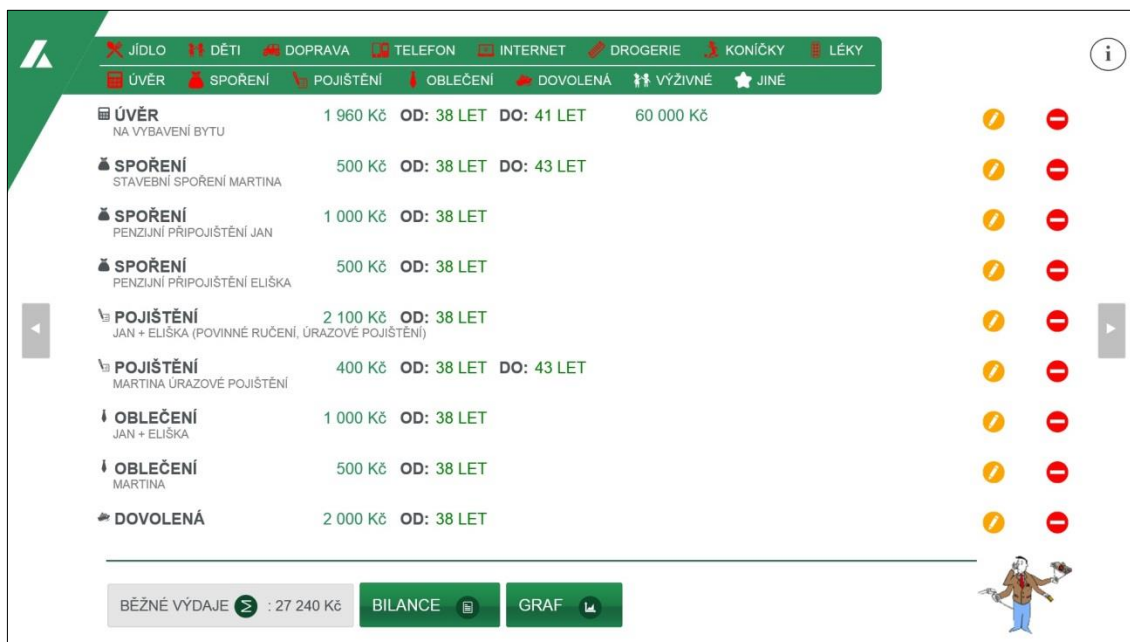
Tato obrazovka nám uvádí výdaje. Je velmi důležité, aby si rodina reálně uvědomila, kam jejich výdaje plynou, popřípadě vytvořit jednoduchou procentuální bilanci.

Obrázek 6: Běžné výdaje 1

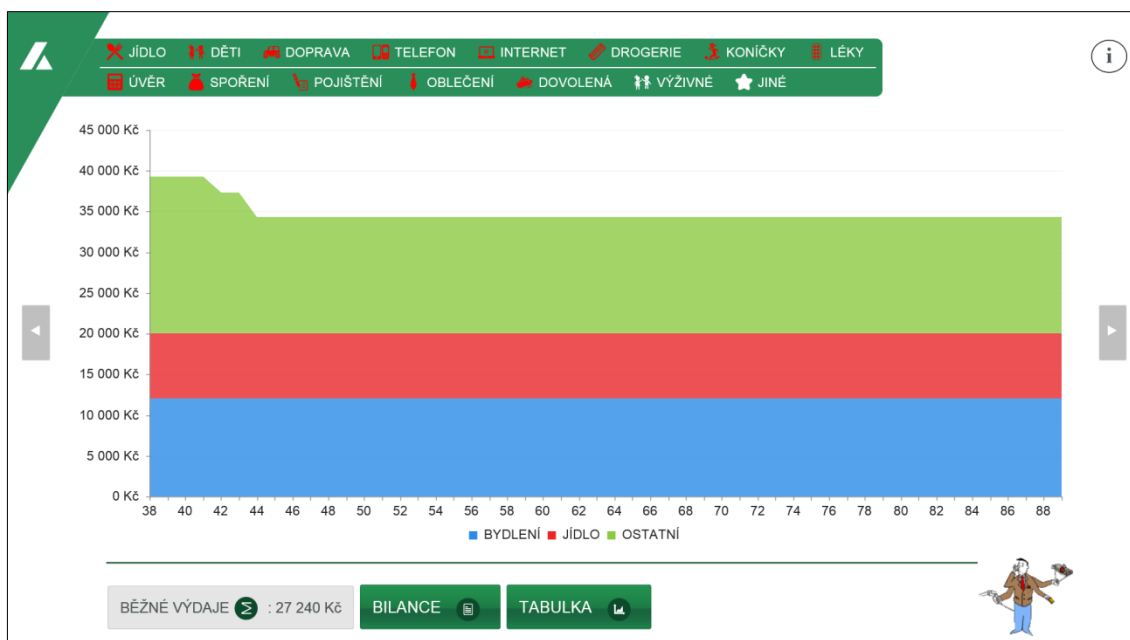
Zdroj: vlastní zpracování

Obrázek 7: Běžné výdaje 2

Zdroj: vlastní zpracování

Obrázek 8: Celkové výdaje

Zdroj: vlastní zpracování

Rodina nám prozradila veškeré běžné výdaje. Aktuální výše běžných výdajů činí 27.240 Kč měsíčně. S postupem času je vidět na grafu posledního obrázku, že se výdaje rodičů sníží. To se přesně stane za tři roky, tedy ve 41 letech obou rodičů a to díky tomu, že doplatí úvěr ve výši 60.000 Kč s měsíční splátkou 1.960 Kč. S dalším postupem času se výdaje opět sníží, a to přesně v době, kdy dcera Martina dostuduje střední školu, a budou chtít po dceři Martině, aby si své výdaje řešila sama. Takový je plán rodičů. Jejich výdaje se tedy sníží minimálně o 3.000 Kč (výdaje za dopravu, koníčky, telefon, spoření, pojištění). Snížení nastane ve 43 letech rodičů. Budou se výdaje řídit tímto směrem? Nebo se například stane to, že Martina bude chtít pokračovat ve studiu a bude chtít navštěvovat vysokou školu? Budou se výdaje snižovat, tak jak si to představují rodiče nebo naopak několika násobně vzrostou? Nyní jsme se bavily o aktuálních výdajích. Na dalším schématu se podíváme na budoucí potřeby rodiny, tudíž s nimi budou úzce spjaty budoucí výdaje.

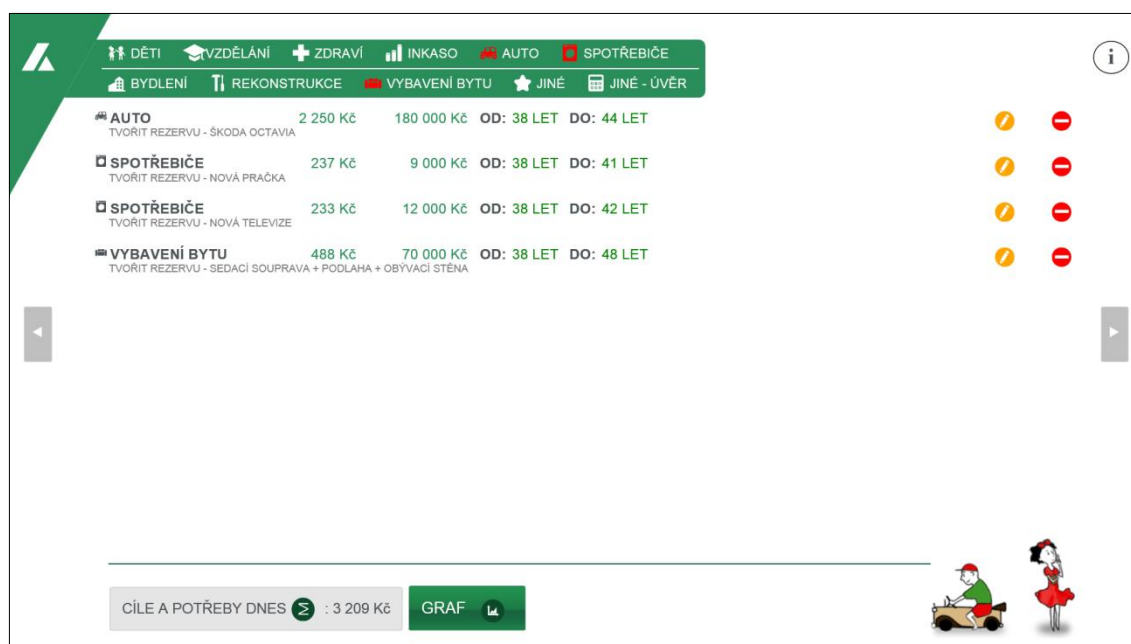
Výdaje se dají rozdělit na aktiva a pasiva. Zní to velmi podivně, ale výdaje jako takové jsou pochopitelně pasivum, lidově řečeno, berou nám peníze z naší kapsy. Lze však rozdělit výdaje, které tvoří zisk někomu jinému. Je to například nákup jídla v supermarketu, natankování pohonných hmot na čerpací stanici, zaplacení nájemného, zaplacení energií nebo nákup spotřebního zboží. To byl pouze zlomek věcí, ze kterých máme pouze užitek, vytváří určitou míru uspokojení sociálních a společenských potřeb, ale netvoří nám žádný zisk, pokud však jejich spotřeba neslouží k podnikání. To ale není v tuto chvíli náš případ. Na straně druhé jsou určité výdaje v rodinném rozpočtu, které tvoří aktiva (příjem, kapitál). Jsou tím myšleny jakékoliv finanční produkty (stavební spoření, penzijní připojištění, investice, podílové fondy, akcie), nebo jakýkoliv způsob spoření například pravidelná úložka na spořicí účet.

3.5 Budoucí cíle

Rodina má několik budoucích cílů. Aby si tyto cíle splnila, má z pohledu finanční gramotnosti dvě jednoduché možnosti. Buď se na budoucí výdaje budou připravovat již teď, nebo půjdou cestou jako většina populace českého národa a na budoucí cíle si bude muset půjčit peníze, protože na splnění cíle si neodkládala dostatečnou dobu určitý obnos peněz. Hlavním důvodem je to, že na budoucí potřebu vůbec nemyslela. První

z variant je pro rodinu levnější variantou. Dlouhodobě a cíleně si vytváří finanční rezervu za určitým cílem. V druhém případě si na danou věc následně musí půjčovat od banky, v horším případě od nebankovních společností, kde splacená částka je mnohdy až dvojnásobná než původní půjčka.

Obrázek 9: Budoucí potřeby

Zdroj: vlastní zpracování

Cíle rodiny jsou viditelné na předchozím obrázku. Za 6 let si chce rodina pořídit nový osobní automobil. Na to, aby si cíl splnila bez půjčování peněz od banky, musí rodina měsíčně odkládat 2.250 Kč. Peníze by rodina musela odkládat do produktu se zhodnocením 3,5 % p.a. (celkem by bylo vloženo 162.022 Kč) a na konci spoření (6 let) by byl vytvořen kapitál 180.000 Kč. Pokud by rodina volila cestu v podobě úvěru, tudíž řešila by situaci až když by situace pořízení auta nastala, musela by splácet úvěr s měsíční splátkou 3.519 Kč (úroková sazba činí 12%, délka úvěru je 6 let). Je vidět, že nové auto by nestálo 180.000 Kč, jak si rodina plánovala, ale stálo by celkem 253.370 Kč. Rozdíl, činí 91.348 Kč. Tato částka je postih za to, že rodina nepřemýšlela dostatečně do budoucna a na výdaj se nepřipravila.

Dalším budoucím cílem je, že si rodina bude chtít pořídit nový domácí spotřebič v podobě pračky. Její cena by měla být v relaci do 9.000 Kč. Tento výdaj by měla rodina pokrýt ze svých rezerv, které si vytváří na běžném účtu.

Stejně jako u pračky by i budoucí výdaj na televizi, který rodina plánuje za 4 roky, by měla hravě zvládnout uhradit z finanční rezervy.

Nové vybavení bytu se už stává mnohem větším výdajem oproti spotřebičům. Celkem má položka rozpočet 70.000 Kč. V tomto případě by rodina na tento výdaj měla myslet dostatečně dopředu, stejně jako je tomu u pořízení nového osobního automobilu. Výdaj rodina plánuje za 8 let, z toho vyplývá, že se na tuto situaci může dostatečně připravit pod záminkou, aby si nemuseli půjčovat finanční prostředky od banky. Pro vytvoření kapitálu 70.000 Kč po dobu 8 let při zhodnocení 3,5% p.a. je třeba odkládat 633 Kč měsíčně. Celkem bude vloženo 60.758 Kč. V případě úvěru na 70.000 Kč rodina Veselých celkem zaplatí 98.533 Kč a měsíční splátka by činila 1.369 Kč (délka úvěru 6 let, roční úroková sazba je nastavena na 12% p.a.). Rozdíl mezi vytvořením vlastního kapitálu a úvěrem je 37.775 Kč.

Když by rodina šla cestou úvěrových propastí celkem za osobní automobil a vybavení domácnosti zaplatí navíc 129.123 Kč. To ale není vše. Pokud by si rodina na oba cíle půjčovala peníze, stalo by se následující. Za 6 let by jim banka poskytla úvěr na 180.000 Kč s měsíční splátkou 3.519 Kč. Dále by rodina chtěla za 8 let pořídit nové vybavení bytu, kde by si musela půjčit 70.000 Kč s měsíční splátkou 1.369 Kč. Nastala by situace, že po uplynutí dvou let splácení úvěru na auto by ještě přibyla splátka úvěru na vybavení bytu. V reálných číslech by to znamenalo, že splátky by se překrývaly po dobu 4 let. Celkové měsíční náklady na splátky úvěrů, by se tedy vyšplhaly na částku 4.888 Kč. Teď se ale musíme podívat na celkové příjmy rodiny do rodinného rozpočtu. Hned se dozvíme, jakou cestou by se rodina měla vydat, aby si oba stanovené cíle mohla splnit bez jakýchkoliv komplikací a dalších dluhů.

3.6 Příjmy rodiny

Do celkových příjmů se započítává, příjem z hlavní činnosti (zaměstnání, podnikatelská činnost) dále je to doplňující příjem (brigáda) a v poslední řadě je to

příjem z pronájmů, důchod nebo renta. Naše modelová rodina má příjem pouze ze zaměstnání. Jan vykonává své povolání jako výpravčí a měsíčně si přijde na 26.800 Kč. Eliška pracuje jako administrativní pracovník a její měsíční příjem je každý měsíc ve výši 18.600 Kč

Obrázek 10: Příjmy rodiny

The screenshot shows a software interface for calculating family income and expenses. On the left, a green sidebar displays the following summary:

- PŘÍJMY CELKEM:** 45 400 Kč
- VÝDAJE CELKEM:** 39 290 Kč
- ROZDÍL:** 6 110 Kč

The main interface area contains the following details:

- Family members: Jan Veselý (male) and Eliška Veselá (female).
- Occupation: ADMINISTRATIVNÍ PRACOVNÍK
- Location: 1, července, 1977
- Employment status: ANO ZAMĚSTNANEC
- Other statuses: NE OSVČ, NE MATEŘSKÁ, NE NEZAMĚSTNANÝ
- Health insurance: NE PLÁTCE NEMOCENSKÉ: [] Kč
- Main net monthly income (before MD): 18 600 Kč
- Supplementary monthly income: [] Kč
- Permanent monthly income: [] Kč

At the bottom, there is a green button labeled "POTVRDIT" and a small illustration of a family.

Zdroj: vlastní zpracování

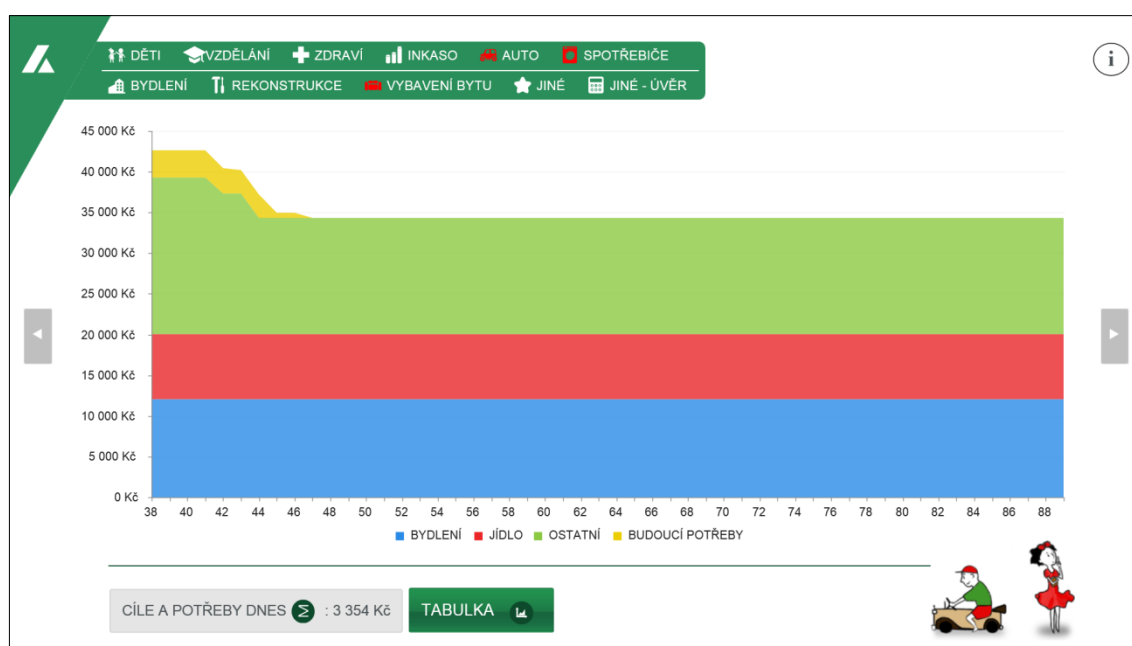
Celkové příjmy, jak je tomu vidět i na obrázku jsou 45.400 Kč. Celkové výdaje jsou 39.290 Kč. Rozdíl mezi příjmy a výdaji je 6.110 Kč.

Když se zaměříme na budoucí cíle, postačí nám jednoduchá matematika. Nejprve se zaměříme na to, když si rodina nebude chtít půjčovat peníze od banky. Pro vytvoření dostatečného množství finančních prostředků si rodina ukládá na osobní automobil částku 2.250 Kč (se zhodnocením 3,5% p.a. po dobu 6 let) a dále si odkládá na pořízení nového vybavení do domácnosti každý měsíc 633 Kč (se zhodnocením 3,5 % p.a. po dobu 8 let). Celková měsíční úložka je 2.883 Kč. Jak je vidět na měsíční finanční

rezervě rodiny, tato suma není nic nereálného, ačkoli po odečtení této částky, by rodině každý měsíc ještě zbývalo 3.277 Kč.

V případě úvěrů, jak již bylo řečeno, se úvěry začnou protínat a to na dobu 4 let. Celkem rodina splácí jak úvěr na osobní automobil, tak úvěr na vybavení domácnosti. Výše měsíční splátky je nastavena celkově na 4.888 Kč.

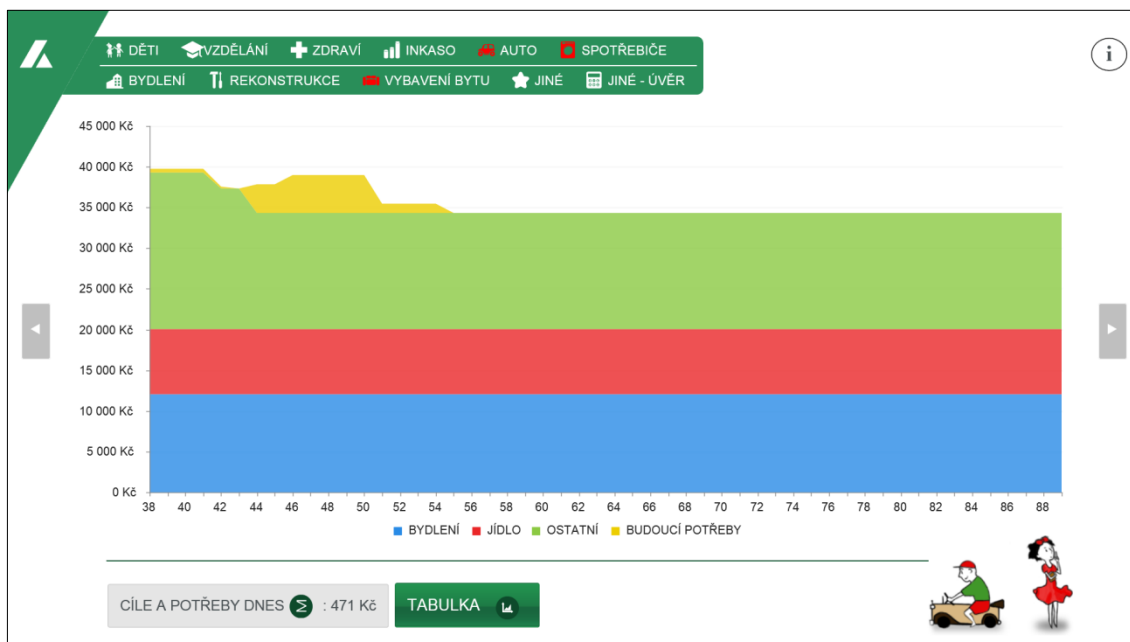
Obrázek 11: Budoucí výdaje při vytváření rezervy

Zdroj: vlastní zpracování

Na grafu výše je vidět, jak budoucí výdaje (splnění budoucích cílů) ovlivňují rodinný rozpočet. Nárůst výdajů je znázorněn na grafu žlutou barvou. Je to situace, kdy se rodina rozhodne si na své budoucí cíle odkládat finanční prostředky.

Obrázek 12: Budoucí výdaje při využití úvěru

Zdroj: vlastní zpracování

Na tomto grafu je znázorněno (opět žlutou barvou), jak by se situace vyvíjela v případě, že rodina na splnění budoucích cílů požádá banku o poskytnutí úvěru. Rodina si naplánovala, že až dcera Martina dostuduje, tak přesně v tomto časovém intervalu si zažádají o první úvěr a za již zmíněnou dobu si zažádají o další. To není až tak špatný plán. Co to ale rodině přinese do budoucna? Měsíční výdaje, jak je vidět na grafu, prakticky nevzrostou. Nastane ale situace, že se rodina zadluží přesně ve chvíli, kdy si dcera Martina své finance má už řešit sama. Pro Martinu je to situace v 19ti letech svého věku. Není to příliš brzy, aby si své finance řešila sama? Najde si po střední škole práci hned? Na tuto otázku každý rodič odpoví jinak. Mohlo by však nastat, že Martina by ve studiu chtěla ještě pokračovat. Ve chvíli, kdyby Martina chtěla studovat vysokou školu, zřejmě by slyšela odpověď: „Martino, teď to nejde, splácíme úvěr na auto a budeme si muset zřídit další úvěr na vybavení bytu, pro tvé studium na vysoké škole nemáme připravené žádné peníze. S touto situací jsme do budoucna nepočítali. Nemůžeme si to teď dovolit, nezlob se.“ Kdyby se rodina řídila první modelovou situací, (na budoucí cíle si odkládala dopředu finanční prostředky) mohla by nastat pro dceru Martinu následující odpověď: „Martino, chceme teď koupit nové auto a koupit

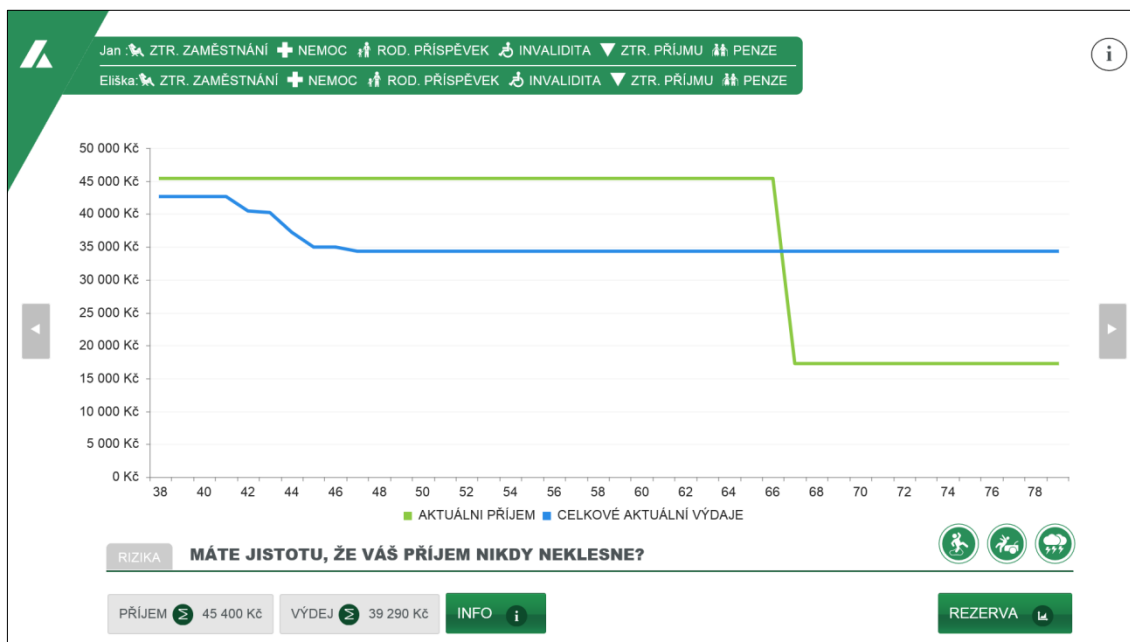
nové vybavení do bytu. Ale na tvé studium si s tvým tatínkem můžeme vzít úvěr, žádné bance jiný úvěr nesplácíme, kolik budeš potřebovat peněz na tvé studium? Tato odpověď je mnohem příjemnější, jak pro rodiče, tak pro dceru Martinu.

V této situaci je na grafech krásně a přehledně vidět, jak se vyvíjí budoucnost, když si rodina na své budoucí cíle odkládá dostatečnou dobu peníze předem (rodina je i lépe připravena na další budoucí výdaje, se kterými nepočítala). Na druhé straně je zde zobrazena i situace, která představuje pro rodinu zátěž, a to ve chvíli, kdy by rodina nebyla připravena na další budoucí výdaje a volila by raději řešení formou nového úvěru. Tabletová aplikace „MAX“ neprodukuje žádná řešení. Pouze ukazuje a nabádá klienta se na danou budoucí situaci připravit, aby ho nestála více peněz, než je nutností. Poukazuje na stávající výdaje a na výdaje budoucí a díky přehledným grafům si klient dokáže jednotlivé situace lépe představit v čase.

3.7 Možná rizika – ochrana příjmů

Po předchozích grafech se rodina zdravě rozhodla postupovat „levnější“ cestou řešení budoucnosti. Rozhodla se odkládat si každý měsíc potřebnou částku. To je situace, na kterou se můžeme podívat v následujícím grafu. Jaké budou nové celkové výdaje oproti příjmům, které zůstávají beze změn.

Obrázek 13: Balance příjmů a budoucích výdajů

Zdroj: vlastní zpracování

Výdaje znázorněny modrou křivkou nám vzrostly z 39.290 Kč na 42.173 Kč. Tento rozdíl je označen jako výdaj, který můžeme chápat jako pasivum pro rodinu. Musí sice každý měsíc odložit částku 2.883 Kč, ale ve skutečnosti si vytváří finanční rezervu, tudíž se z této odložené částky stává aktivum (jsou to peníze, které s určitým zhodnocením pracují v čase pro rodinu). Příjmy jsou znázorněny zelenou křivkou, a jak je vidět, jsou neměnné. Rodiče Martiny neuvažují o žádné změně zaměstnání ani o dalším příjmu, proto je příjmová křivka v čase neměnná. Otázkou však může být, co znamená tak vysoký propad příjmů v 66 letech rodičů Martiny? Je zde znázorněn propad při odchodu do penze, tudíž i výrazný pokles příjmů. Příjem je v tomto čase ovlivňován sociálním systémem v České republice. Případnému poklesu a odchodu do penze se budeme věnovat později.

3.7.1 Možná rizika

Po ujasnění, vymezení a především způsobu splnění cíle se rodina již ztotožnila. Způsob zohledňuje racionální ekonomické uvažování. Zde si rodina již dělá představu

o finančním plánu do budoucna, do kterého ještě musíme zahrnout několik důležitých bodů, bez kterých by finanční plán nemohl fungovat. Je tím myšleno zohlednění rizik a životních okolností, které mohou nastat. Do rizik či budoucích nenadálých událostí, lze zařadit:

- ztráta zaměstnání,
- nemoc,
- invalidita,
- ztráta příjmu,
- narození dítěte,
- odchod do penze.

3.7.2 Ztráta zaměstnání u Jana

Nyní budeme modelovat situace, které reálně mohou nastat a ohrozit náš příjem do rodinného rozpočtu. Jako první model použijeme situaci, kdy hlavní živitel rodiny, otec Jan, přijde o zaměstnání. Podpora v nezaměstnanosti se s postupem času snižuje. Model bude představovat, že Jan si do dvou měsíců najde jiné zaměstnání. Od 1. 1. 2015 se nezměnila, ani výše podpory, ani délka podpůrčí doby pro její vyplacení. Výše podpory v nezaměstnanosti činí při výpočtu z průměrného měsíčního čistého výdělku z posledního ukončeného zaměstnání nebo z posledního vyměřovacího základu v rozhodném období přepočteného na jeden měsíc.

Výše podpory v nezaměstnanosti:

- první dva měsíce 65%,
- další dva měsíce 50%,
- po zbývajících podpůrčí dobu 45%.

Délka pobírání podpory v nezaměstnanosti:

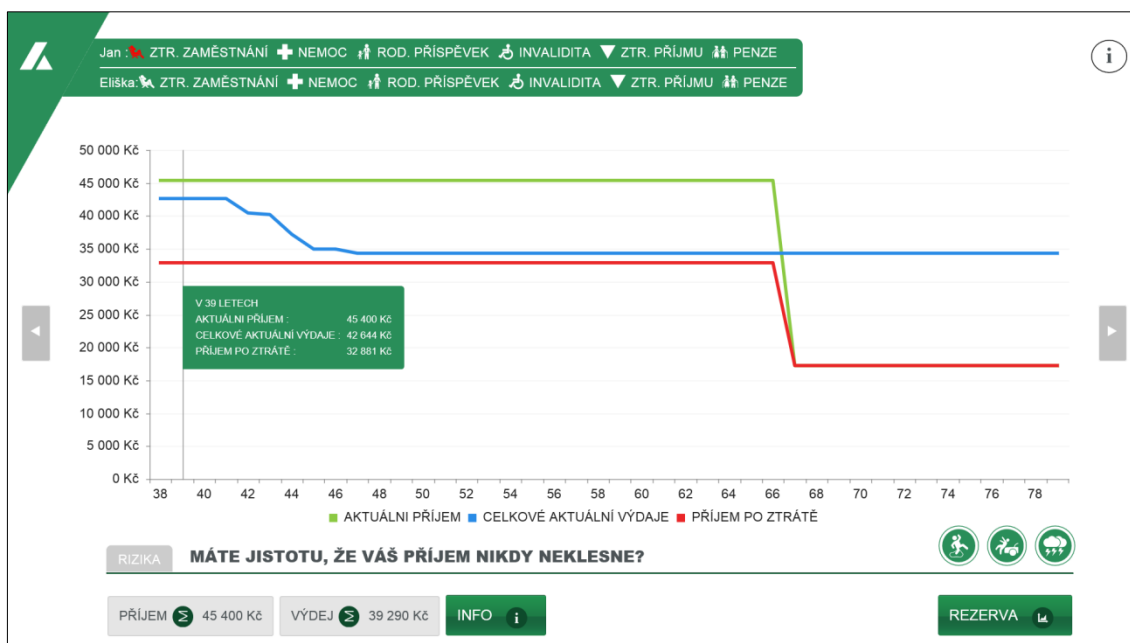
- do 50 let věku uchazeče o zaměstnání – 5 měsíců,
- od 50 do 55 let věku uchazeče o zaměstnání – 8 měsíců,
- nad 55 let věku uchazeče o zaměstnání – 11 měsíců.

Navíc dále pro uchazeče, jenž ukončí zaměstnání bez vážného důvodu sám nebo dohodou se zaměstnavatelem, platí pravidlo, že podpora se snižuje na 45% průměrného měsíčního čistého příjmu nebo vyměřovacího základu po celou dobu podpůrní doby.

Lidé s vyššími příjmy, kteří přišli o zaměstnání, mohou dosáhnout maximálně na 14.281 Kč měsíčně. V případě rekvalifikace až na 16.005 Kč měsíčně.

V případě rodiny Veselých, konkrétně u Jana, by to znamenalo, že jeho příjem by byl první dva měsíce ve výši 65% z předchozího zaměstnání. Z toho plyne, že měsíční příjem v nezaměstnanosti by byl 14.281 Kč (po dobu dvou měsíců). Celkový propad do finančního příjmu za jeden měsíc by činil 12.519 Kč. Za dva měsíce by to byla částka dvojnásobná tudíž celkem 25.038 Kč. Jak je tomu vidět na grafu níže, který znázorňuje příjmovou křivku před propadem Janova příjmu (zeleně), výdajovou křivku (modře). Co je ale nejdůležitější, znázorňuje příjmovou křivku po ztrátě zaměstnání Jana (červeně), která se dostala pod výdajovou křivku. Model chce klientovi vysvětlit, aby pochopil, že pokud bude hlavní živitel rodiny Jan bez příjmu, na který je nyní zvyklý, byť jen po dobu dvou měsíců, může se rodina dostat do platební neschopnosti svých účtů.

Obrázek 14: Bilance při poklesu příjmu 1

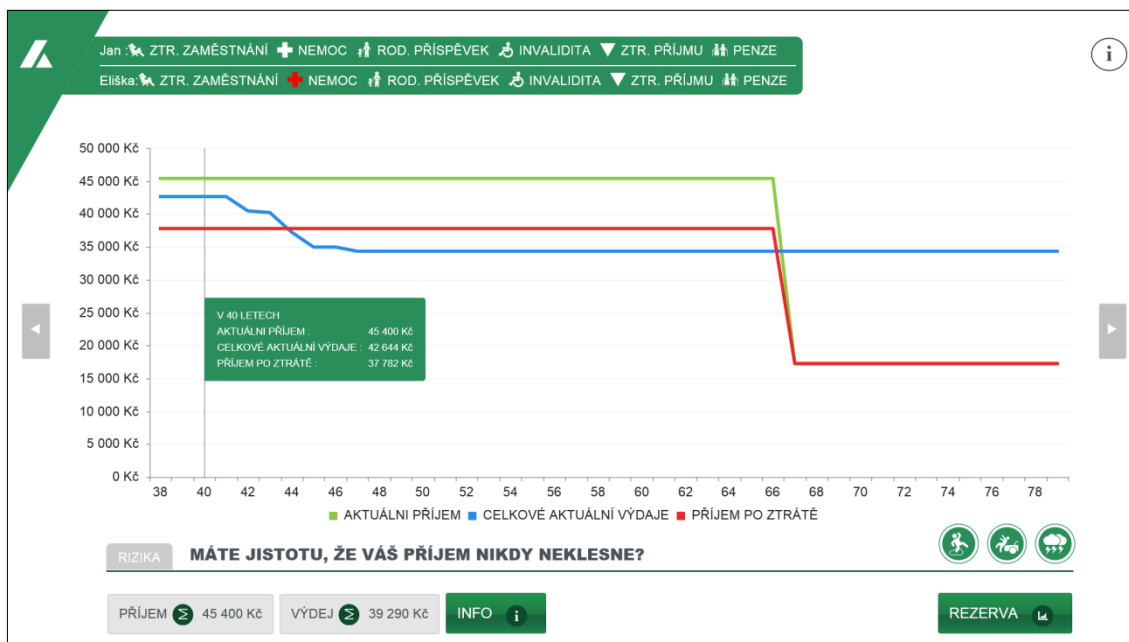

Zdroj: vlastní zpracování

3.7.3 Pracovní neschopnost (nemoc) u Elišky

Další běžnou situací kromě ztráty zaměstnání může být nemoc. Namodelujeme situaci, kdy se manželka Eliška dostane do pracovní neschopnosti po dobu 30 dní. Je velmi důležité vědět, že výši nemocenského za kalendářní den získáme jako 60 % redukováného denního vyměřovacího základu. Pro výpočet nemocenské je tedy rozhodující výše vyměřovacího základu. Vyměřovací základ zahrnuje hrubé příjmy za posledních 12 měsíců, ze kterých odváděl zaměstnanec či OSVČ nemocenské pojištění. Denní vyměřovací základ se pak získá jako podíl vyměřovacího základu a počtu dní rozhodného období, tím je myšlen kalendářní rok 365 dní. Nemocenské pojištění se vyplácí v případě pracovní neschopnosti a standardně ne déle než jeden rok (přesněji ne déle než 380 kalendářních dnů). Během prvních 14 kalendářních dní OSVČ ani zaměstnanci nemocenskou nedostávají. Zaměstnanec získává náhradu mzdy od zaměstnavatele za každý pracovní den (kromě tzv. karenční doby, která trvá první tři pracovní dny nemoci). Od 15. dne pak začne poskytovat nemocenské pojištění příslušná správa sociálního zabezpečení a to za každý kalendářní den. Zde je tedy důležité pamatovat na rozdíl, že náhrada mzdy od zaměstnavatele náleží za pracovní dny (kromě prvních třech dnů), zatímco nemocenská za dny kalendářní. U Elišky v pracovní neschopnosti jeden měsíc klesne příjem o 7.618 Kč. Eliščin příjem za jeden měsíc v pracovní neschopnosti bude 10.982 Kč. Na grafu níže je znázorněn propad příjmů rodiny (červeně).

Obrázek 15: Bilance při poklesu příjmu 2

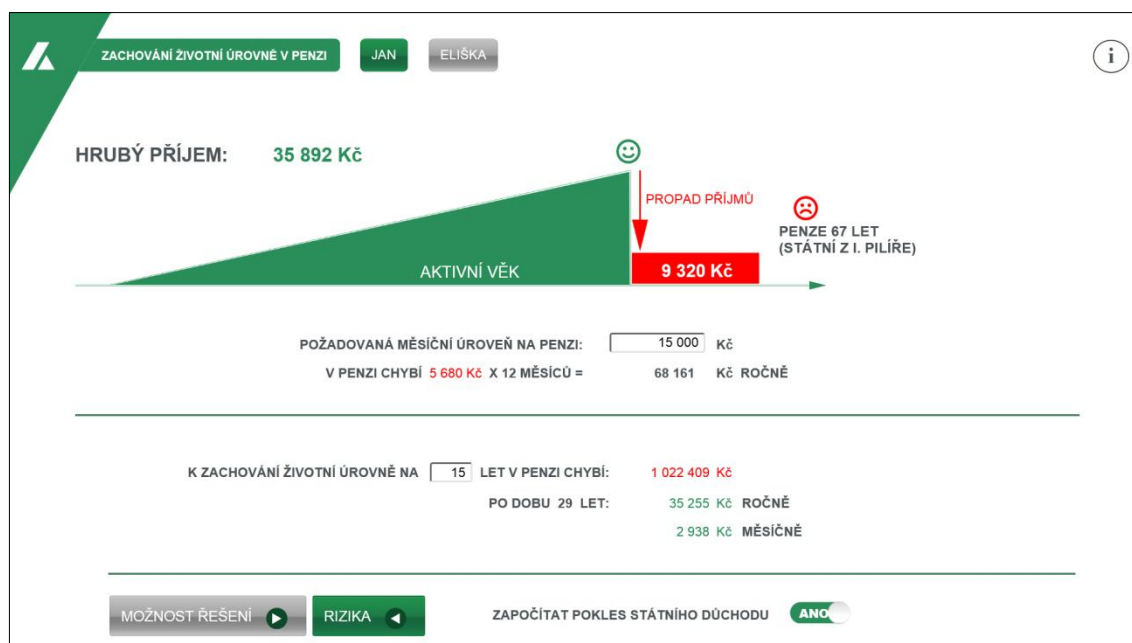
Zdroj: vlastní zpracování

3.7.4 Odchod Jana do penze

Odchod do penze je někdy lidově označován jako nejdelší dovolená v životě. S tímto termínem je spjata velká míra nadsázky. Odchod do penze není riziko ze zdravotního důvodu a z důvodu ztráty příjmu, jako tomu bylo u předchozí modelové situace. Jedná se především o výrazný propad příjmů manželů. Když v praxi navštěvuji své klienty a propracujeme se k tématu penze, klienti se jen smějí. Nesmějí se však tomu, že se těší, až si v penzi budou užívat volný čas a věnovat se svým koníčkům. Smějí se tomu, že se penze vůbec nedožijí, odchod do důchodu se stále prodlužuje. Nebo si myslí, že stejně umřou dříve, tak proč by to měli nyní řešit, a spoustu další odpovědí. Nyní se podíváme na schéma, u kterého nám tabletová aplikace napoví a ukáže, jestli se o nás postará ve stáří státní sociální systém či ne. Na grafu je vidět, jak se bude vyvíjet důchodová situace u Jana. Je viditelné, že současný hrubý příjem je ve výši 35.892 Kč. Od hrubého příjmu se odvíjí i výpočet státního důchodu. Jan do penze odejde v 67 letech svého věku. Z těchto údajů vyplývá, že měsíční penze u Jana bude ve výši 14.620 Kč. Pokud ale započítáme pokles státní penze při odchodu Jana do penze,

bude jeho měsíční příjem ze sociálního systému 9.320 Kč. Jan by jako penzista chtěl mít příjem 15.000 Kč, po dobu 15 let. Jak to udělat? U první varianty, když pomíne skutečnost, že Jan si odkládá část příjmu na penzijní fond se státním příspěvkem, musel by si odkládat 197 Kč každý měsíc po dobu 29 let, aby vytvořil kapitál 68.485 Kč. Tato suma dorovnává po dobu 15ti let měsíční ztrátu 380 Kč. Pokud budeme kalkulovat s poklesem státního důchodu, což je pravděpodobnější situace, tak vše bude vypadat následovně. Při stejných požadavcích, mít po dobu 15ti let výplatu v penzi 15.000 Kč, by musel Jan odkládat každý měsíc po dobu 29 let částku 2.938 Kč. S takto vysokou měsíční úloškou vytvoří kapitál ve výši 1.022.409 Kč. Rozdíl mezi stávajícími důchody a jeho pravděpodobným poklesem je šokující. Platí zde jednoduchá rovnice, která tuto situaci způsobuje. Množství občanů v důchodovém věku v České republice stále přibývá. Na tento poměr je nízká porodnost dětí. Zmíněné důvody pak způsobují stále větší a stále častější snižování vyplácených penzijních dávek. Na obrázku je vidět situace a výpočet penze s poklesem státních důchodů.

Obrázek 16: Odchod do penze Jan

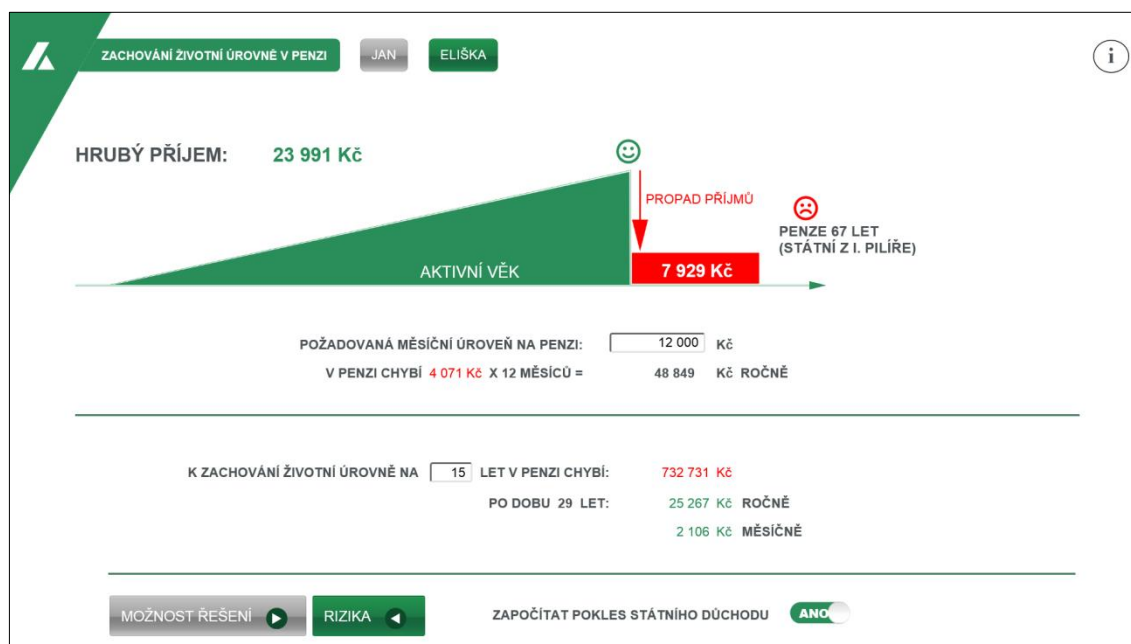

Zdroj: vlastní zpracování

3.7.5 Odchod Elišky do penze

Eliščin odchod do důchodu je rovněž jako u manžela Jana v 67 letech věku. Hrubý měsíční příjem Elišky je 23.991 Kč. Se započítáním poklesu státního důchodu, bude Eliška pobírat penzi ve výši 7.929 Kč. Pokud by si Eliška, stejně jako Jan, chtěla zvýšit v penzi svou životní úroveň, musela by si také odkládat finanční prostředky pro vytvoření potřebného kapitálu. Eliščina představa je mít v penzi příjem alespoň 12.000 Kč po dobu 15 let. Kdyby si tento cíl chtěla splnit, musela by Eliška od této chvíle spořit měsíčně částku 2.106 Kč po dobu 29 let.

Obrázek 17: Odchod do penze Eliška

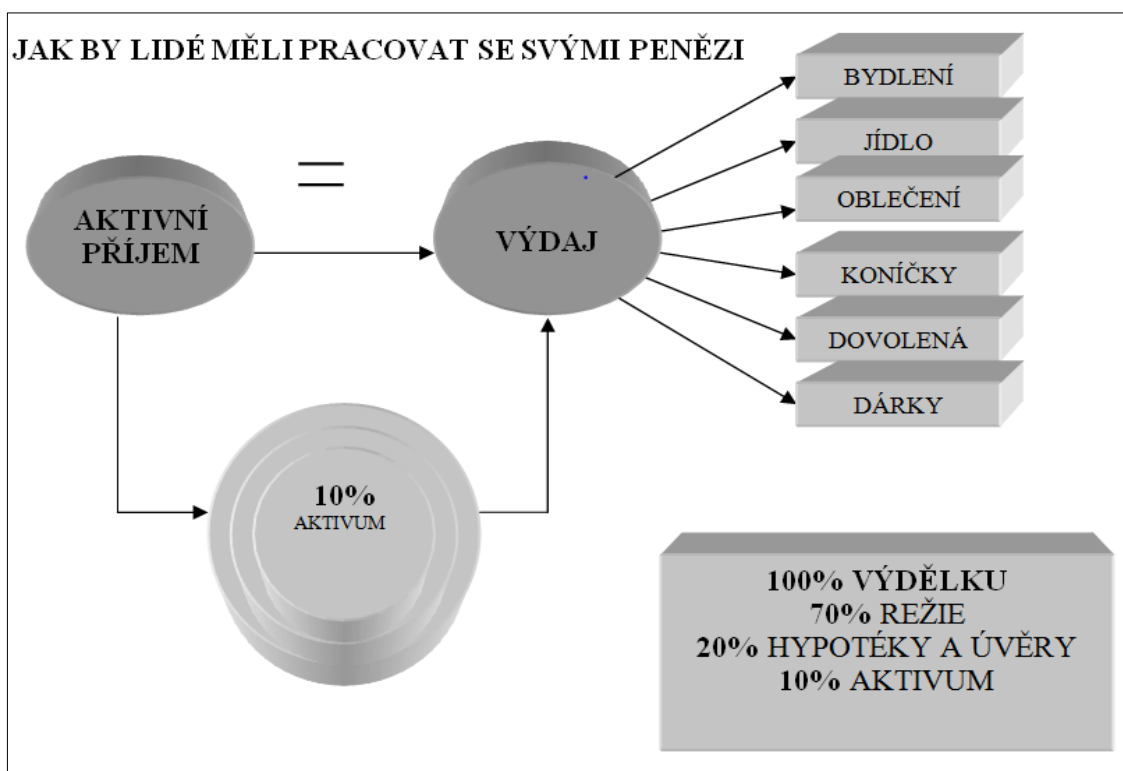
Zdroj: vlastní zpracování

Na obou obrázcích je vidět, že v důchodovém věku dojde k výraznému propadu příjmů. Je na každém z nás, jak se na tuto situaci připravíme, abychom se s ní co nejlépe vypořádali a nebyli závislí pouze na státním sociálním systému.

3.8 Možná řešení rizik a vytváření finanční rezervy

Odborná literatura o financích velmi často doporučuje a radí, jak si svá rizika pokrývat a jak vytvářet ze svých příjmů dostatečnou finanční rezervu pro nenadálé životní situace. Doporučení pro pokrytí rizika úrazu, invalidity, trvalých následků atd. je 5% z příjmu. U Jana je to doporučená částka 1.340 Kč a u Elišky částka 1.860 Kč. Pokud finanční poradce dostatečně dokáže pracovat s produkty v portfoliu, neměl by být ve většině případů žádný problém nastavit pro klienta dostatečnou ochranu proti ztrátě příjmů. Pro vytvoření dostatečné finanční rezervy je podle odborníků doporučená měsíční úložka 10% z měsíčního příjmu. Jak praví odborná literatura: „Zaplat' nejdřív sám sobě a až poté zaplat' ostatním.“

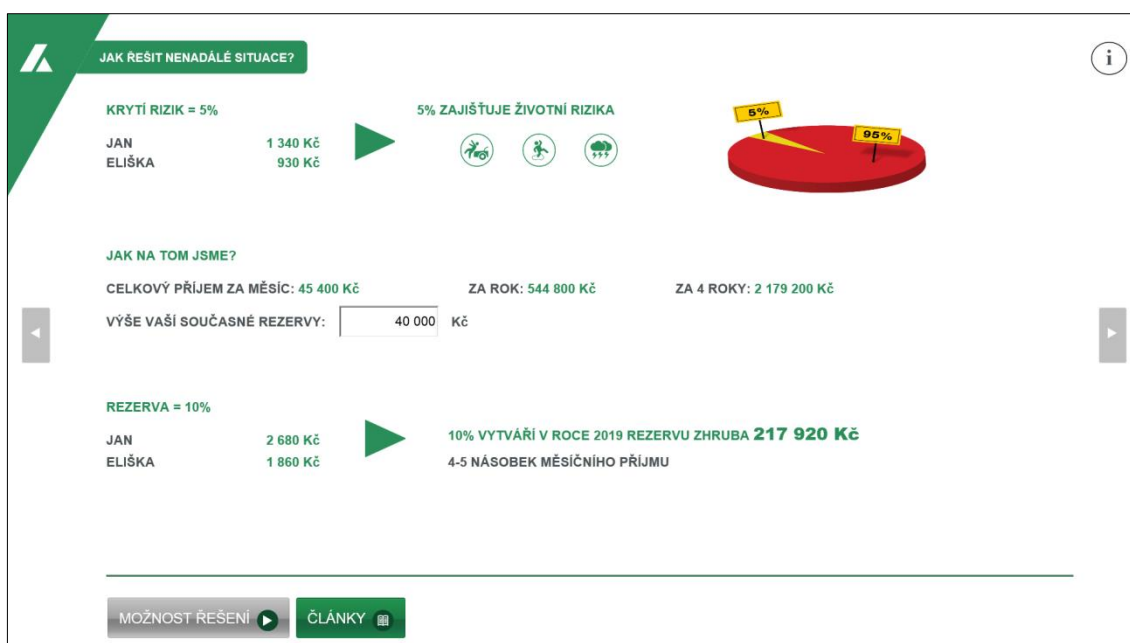
Obrázek 18: Jak pracovat s penězi

Zdroj: vlastní zpracování

Finanční rezerva je doporučena ve výši 4-5 násobku svého měsíčního příjmu. Když se podíváme na tabulku níže, tak zjistíme jednoduchými součty, kolik si rodina vydělá peněz za rok a za čtyři roky. Zjistíme, že za jeden rok má rodina celkový příjem 544.800 Kč, za 4 roky je to potom částka 2.179.200 Kč. Můžeme tedy o manželích Veselých prohlásit, že za poslední čtyři roky se stali milionáři. Když se ale rodiny zeptáme, kolik peněz z této částky si odložily, dozvíme se, že je to rezerva 40.000 Kč. Aby rodina měla vytvořenou dostatečnou rezervu, musí se dostat na částku 217.920 Kč. Odpovídá 4-5 násobku měsíčního příjmu rodiny. Dle stávajících příjmů by Jan musel odkládat 2.680 Kč a Eliška by musela ze svého příjmu odkládat měsíčně 1.860 Kč. Na požadovanou rezervu se rodina dostane tímto způsobem za čtyři roky.

Obrázek 19: Krytí rizik, tvorba rezervy

Zdroj: vlastní zpracování

3.9 Úspora na současných výdajích

Rodina má svůj rozpočet takto nastaven již několik let, po součtu svých plateb si uvědomili, že i přes své zvyklosti mohou na svých současných výdajích část peněz ušetřit. Úsporu pak chtějí použít pro efektivní využití. V současné době lze ušetřit na jídle 500 Kč, na koničkách Jan ušetří 300 Kč. Na současném úvěru, když se ho podaří šikovně refinancovat, by úspora byla 100 Kč měsíčně. Celková ušetřená měsíční částka je 900 Kč.

Obrázek 20: Úspora na výdajích

Zdroj: vlastní zpracování

Pro představu jsou výdaje po úspoře znázorněny na následujícím grafu modře čárkovaně.

3.10 Upřesnění priorit

Na posledním obrázku si rodina řadí priority dle důležitosti. Na prvním místě si chce vytvořit dostatečnou finanční rezervu. Rodina si uvědomila, že současných 40.000 Kč je málo. Dalším velmi důležitým tématem je zajištění rizik pod záminkou ochrany příjmu. Rodiče mají sjednáno již úrazové a životní pojištění, je tedy doporučeno změnit pojistné částky na dostatečné sumy a poupravit měsíční pojistné. Posledním tématem je řešení odchodu do penze. Celkem by rodina měla na své budoucí potřeby odkládat 7.914 Kč, jak je tomu vidět na obrázku. Musíme ale zohlednit to, že rodiče si již od svých 20ti let spoří na penzi v penzijním připojištění, tudíž mají vytvořený určitý kapitál. Z toho vyplývá, že na penzi nemusí vynakládat částku 5.044 Kč.

Obrázek 21: Upřesnění proirit

PRIORITY	POŘADÍ	ČÁSTKA NA ŘEŠENÍ
ZAJIŠTĚNÍ RIZIK ✓	2	2 270 Kč
REZERVA ✓	1	4 540 Kč
DĚTI		0 Kč
PENZE ✓	3	5 044 Kč
INVESTICE / SPOŘENÍ		
BYDLENÍ / ÚVĚRY ✓	4	1 104 Kč
OCHRANA MAJETKU		
DAŇOVÁ ÚLEVA		

ČÁSTKA NA ŘEŠENÍ: 7 914 Kč

CÍLE A POTŘEBY DNES: 3 354 Kč ROZDÍL PŘÍJEM/VÝDEJ: 6 110 Kč ÚSPORA NA VÝDAJÍCH: 900 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

3.11 – Zhodnocení aplikace MAX

Aplikace Max na základě předchozích obrázků dovede klientovi jasně znázornit, jakým způsobem pracují a mohou do budoucna pracovat jeho vlastní peníze. Od dob, kdy se používalo při jednání klienty zobrazení klasické čáry života, už uplynulo poměrně hodně času. Aplikace Max simuluje klientům jejich život mnohem podrobněji a nespornou výhodou je i to, že údaje do této aplikace si klient zadává sám. Tím také sám ví, že údaje a výstupy z této aplikace jsou pravdivé a poradcem nezkršené. Krom toho je lépe schopen udržet pozornost a věnovat se konkrétnímu tématu. Z praxe mohu potvrdit, že od té doby, co používám tuto aplikaci, se mnohem lépe klientům vysvětluje nutnost zajišťovat svá rizika, vytvářet rezervu a myslet na budoucí výdaje. Tato aplikace dokonce sama klientovi doporučuje vyšší doporučené úložky na krytí rizik a vyšší doporučené úložky pro tvorbu finanční rezervy do budoucna. Krom toho nabádá klienta, aby se zajímal i o možnost daňových úspor a využití státních příspěvků. Od té doby, co si moji klienti mohou vyplnit sami aplikaci Max, se výrazně změnil poměr úvěrové a úložkové bilance. Klienti totiž sami cítí mnohem větší potřebu být připraveni na nenadálé situace.

ZÁVĚR

Rodinný rozpočet a zadluženost je dle mého názoru zajímavým tématem v souvislosti s využitím moderních technologií. V tuto chvíli je velmi aktuální téma zadluženosti obyvatelstva v České republice. Vytvářením rodinných rozpočtů se zabývám již šestým rokem. Bakalářskou práci, jsem se snažil vypracovat z odborné literatury, ale i z vlastních zkušeností a informací. Z praxe mohu sám posoudit, jaký přínos mají mobilní tabletové aplikace pro spolupráci s klienty.

Teoretická část bakalářské práce nese význam shrnutí a vymezení pojmů, které se nesmějí opomenout při tvorbě rodinného rozpočtu. Jak jsem již výše zmínil, uvnitř každé domácnosti probíhá určité netržní hospodářství a právě rodinný rozpočet je metodickou pomůckou pro zkoumání rozpočtu domácnosti. Při popisu pojmů jsem se konkrétně zaměřoval na jejich konkrétní vlastnosti, důležitost a především jaký mají celkový význam.

V praktické části bakalářské práce jsem díky využití grafů použitých z mobilní tabletové aplikace „MAX“ vysvětlil její fungování a významný prospěch pro rodinu, kterou jsem v obchodním modelu použil. Poznatky z teoretické části jsou nedílnou součástí zmíněné aplikace.

Domnívám se, že aplikace Max mi pomáhá lépe zhodnotit potřeby klientů. Moji klienti se oproti tomu chtějí mnohem více věnovat vytváření finančních rezerv a všeobecně řešit potřeby s předstihem. Díky této aplikaci vědí, že výstupy této aplikace vychází z pravdivých údajů, jelikož je sami vyplnili a navíc si dovedou lépe vytvořit představu o fungování rodinného rozpočtu.

Za pomoci zpracování informací pro tuto bakalářskou práci, jsem se utvrdil v přesvědčení, že pro dlouhodobou finanční prosperitu rodiny je rodinný rozpočet velmi důležitou životní součástí.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

JÍLEK, Josef. *Peníze a měnová politika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2004, 742 s. Finance (GradaPublishing). ISBN 8024707691.

KOLEKTIV, Lenka Králová a. *Krotitelé dluhů: průvodce vaším rodinným rozpočtem*. Vyd. 1. Praha: Plot, 2009. ISBN 9788074280177.

KOLMANOVÁ, Hana. *Cesta k finanční prosperitě: příručka budoucího milionáře*. Praha: ProfessConsulting, 2005, 104 s. ISBN 80-7259-023-5

NOVESKÝ, Ivan. *Slabikář finanční gramotnosti: učebnice základních 7 modulů finanční gramotnosti*. 1. vyd. Praha: Cofet, 2009, 448 s. ISBN 9788025442074.

REVENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 5. aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2012, 423 s. ISBN 9788072612406.

SMRČKA, Luboš. *Osobní a rodinné finance: (svět rodinných financí - jak spořit a rozmnožovat majetek)*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2007, 257 s. ISBN 9788086946412.

SUTTON, Garrett a [z anglického originálu ... přeložila Lenka ČÍŽKOVÁ]. *Jak se zbavit dluhů: místo dluhů získejte dobrý kredit*. Hodkovičky [Praha]: Pragma, 2010. ISBN 9788073491291.

SYROVÝ, Petr a Martin NOVOTNÝ. *Osobní a rodinné finance*. 1. vyd. Praha: Grada, 2003, 171 s. Finance. ISBN 8024704781.

Seznam použitých internetových zdrojů

Dluh. In: *Wikipedia* [online]. WikimediaFoundation [cit. 2014-11-15]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Dluh>

<http://www.cnb.cz/cs/platidla>

SEZNAM OBRÁZKŮ

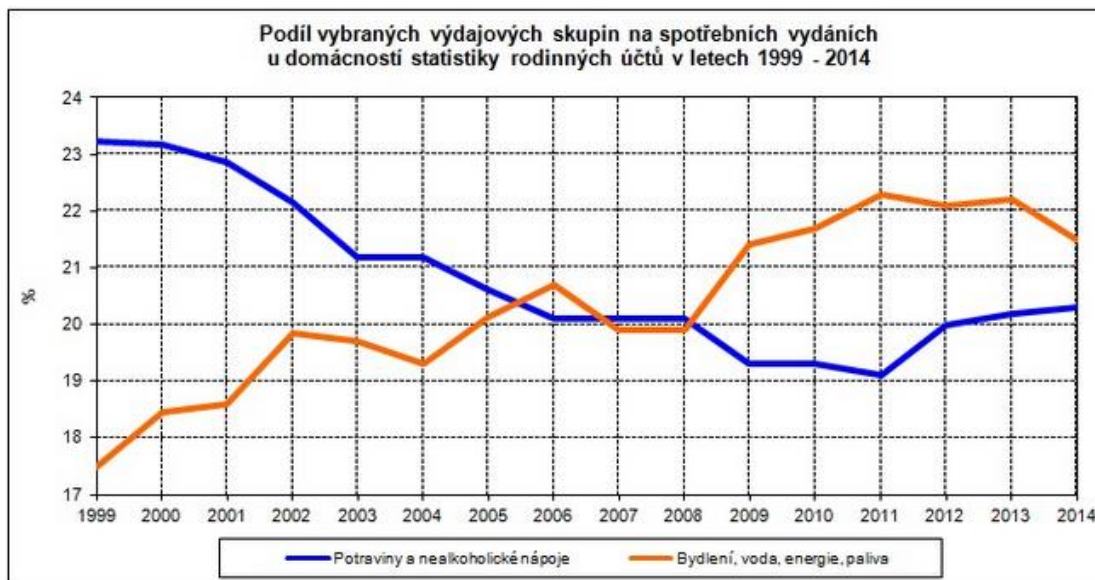
Obrázek 1: Proces finančního plánování.....	19
Obrázek 2: Dílčí fáze analýzy	20
Obrázek 3: Čára života	32
Obrázek 4: Sestavení rodiny.....	34
Obrázek 5: Výdaje na bydlení	35
Obrázek 6: Běžné výdaje 1.....	36
Obrázek 7: Běžné výdaje 2.....	37
Obrázek 8: Celkové výdaje	37
Obrázek 9: Budoucí potřeby.....	39
Obrázek 10: Příjmy rodiny	41
Obrázek 11: Budoucí výdaje při vytváření rezervy	42
Obrázek 12: Budoucí výdaje při využití úvěru	43
Obrázek 13: Bilance příjmů a budoucích výdajů	45
Obrázek 14: Bilance při poklesu příjmu 1	47
Obrázek 15: Bilance při poklesu příjmu 2	49
Obrázek 16: Odchod do penze Jan	50
Obrázek 17: Odchod do penze Eliška	51
Obrázek 18: Jak pracovat s penězi	52
Obrázek 19: Krytí rizik, tvorba rezervy	53
Obrázek 20: Úspora na výdajích	54
Obrázek 21: Upřesnění proirit	55

4 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Podíl vybraných výdajových skupin na spotřebních vydáních u domácností statistiky rodinných účtů v letech 1999-2014.....I

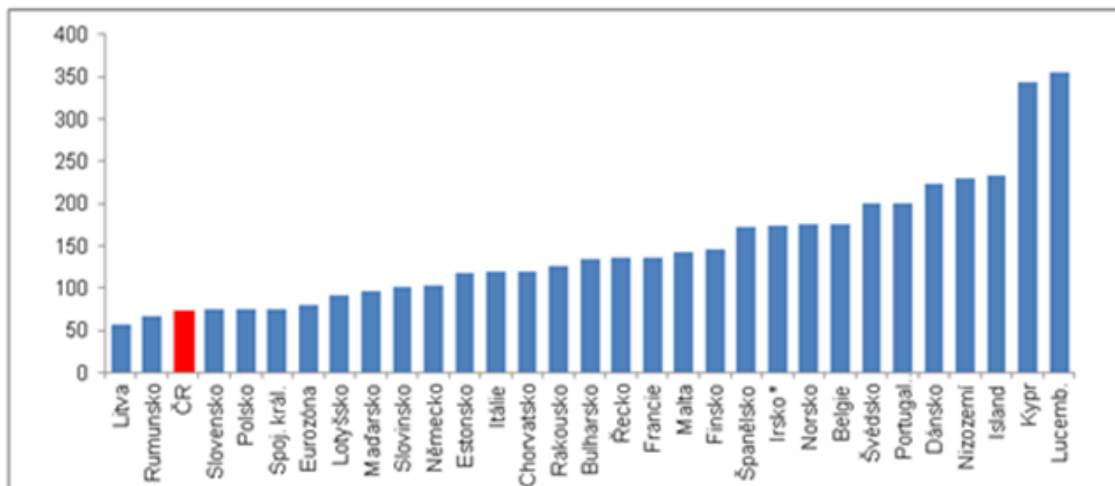
Příloha B – Pozice ČR v relativní zadluženosti soukromého sektoru ve srovnání se zeměmi EU 28 v roce 2014 (hrubý konsolidovaný dluh v % nominálního HDP)....II

Příloha A – Podíl vybraných výdajových skupin na spotřebních vydáních u domácností statistiky rodinných účtů v letech 1999-2014

Zdroj: <https://www.czso.cz/csu/czso/statistika-rodinnych-uctu-metodika>

Příloha B – Pozice ČR v relativní zadluženosti soukromého sektoru ve srovnání se zeměmi EU 28 v roce 2014 (hrubý konsolidovaný dluh v % nominálního HDP)

Zdroj: <https://www.czso.cz/csu/czso/statistika-rodinnych-uctu-metodika>

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: David Říha

Obor: Evropská hospodářskosprávní studia

Forma studia: kombinované studium

Název Práce: Rodinný rozpočet a zadluženost obyvatelstva v ČR

Rok: 2016

Počet stran příloh: 2

Počet titulů českých použitých zdrojů: 8

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 4

Vedoucí práce: JUDr. Aleš Zpěvák, PhD.